

Jaana Kanerva

”TUUKS MUKKAAN”

ITSENÄISTYVÄ NUORI JA VAPAAEHTOINEN TUKIHENKILÖ

Sosiaalialan koulutusohjelma
Lasten ja nuorten pedagoginen
suuntautumisvaihtoehto
2012

”TUUKS MUKKAAN” ITSENÄISTYVÄ NUORI JA VAPAAEHTOINEN TUKIHENKILÖ

Kanerva, Jaana
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Syyskuu 2012
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita
Sivumäärä: 55
Liitteitä: 8

Asiasanat: Tukihenkilötoiminta, lastensuojelu, lastensuojelulaitos, huostaanotto, ar-
jessa tukeminen

Opinnäytetyöni kohdistui itsenäistymisvaiheessa olevaan 17- vuotiaaseen nuoreen, jolle aloin vapaaehtoiseksi tukihenkilöksi omaohjaajan toimintaa vahvistaen. Ilman nuoren omaa suostumusta tätä toimintaa ei olisi voitu toteuttaa.

Opinnäytetyössäni tarkoituksena on ollut kulkea nuoren matkassa ja osallistaa nuorta arjen toimintoihin kuten ruoanvalmistukseen, opiskeluun ja sosiaalisuuteen laitoksen ulkopuolella. Opinnäytetyöni toteutettiin yhteistyössä erään porilaisen yksityisen lastensuojelulaitoksen kanssa.

Toiminnan alussa ohjaajan, nuoren sekä minun kanssani laadittu elämänhallintakäy-
tävä, asettivat haasteet toiminnalleni, joissa korostui nuoren itsetunnon kohentami-
nen, opiskelupaikan saaminen sekä ruoanvalmistuksen että sitä kautta terveellisten
elämäntapojen parantaminen. Nuori itse korosti kyseisiä asioita ja niitä lähdin nuoren
kanssa kohtaamaan.

Yhteistyö nuoren kanssa vaikutti nuoren opiskelupaikan vaihdokseen, jolla oli paran-
tavia vaikutuksia opiskeluun. Ruokahuolto ja kiinnostus omaan hyvinvointiin sään-
nöllisen ruoan takia myös edistyivät. Rohkeus lähteä laitoksen ulkopuolelle kanssani
ja kohtaamaan erilaisia tilanteita, erilaisia ihmisiä voimaantui matkamme aikana, jo-
ka oli havaittavissa nuoren käytöksessä puheliaana ja osallistuvana.

“COME ALONG!”-
TRANSITION TO ADULthood WITH A VOLUNTARY SUPPORT PERSON

Kanerva, Jaana
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social services studies
September 2012
Supervisor: Kumpulainen, Lenita
Number of pages: 55
Appendices: 8

Keywords: Support person program, child welfare services, child welfare institution, taking into custody, support in everyday life

---

The purpose of this thesis was to focus on a 17-year old young person, to whom I became a voluntary support person, strengthening the personal caregiver's role. These activities would not have been possible without the permission of the young person.

The goal of my thesis has been to be a part of the young person's everyday life and to participate daily routines such as cooking, studying and socializing outside the institution. The thesis was made in co-operation with an independent child welfare institution in Pori.

In the beginning of this process, the personal caregiver, the young person and I prepared a life management form, which managed the self esteem issues, confirming future study placement, cooking and nutrition, and with that advancing healthier lifestyle. These were the main issues the youngster felt were important and those I started to face with him/her.

My co-operation with the young person resulted a change in study place, which affected her study results positively. Interest in nutrition and eating regularly started to develop positive self image. The young person gained courage to leave the institution with me and face different kinds of situations and people. This also resulted her becoming more talkative and participating.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTENSUOJELU	7
	2.1 Yleiset periaatteet	7
	2.2 Lapsen oikeudet	8
3	HUOSTAANOTTO	9
	3.1 Huostaanoton perusteet.....	10
	3.2 Huostaanotettu nuori.....	10
	3.3 Elämä palasina	11
4	YKSITYINEN LASTENSUOJELULAITOS.....	12
	4.1 Itsenäistymisyksikkö.....	12
	4.2 Itsenäistymisen portaat	12
	4.3 Organisaatio ja ammattiosaaminen	14
	4.4 Yksikön tavoitteet ja välineitä	15
5	DIALOGISUUS LASTENSUOJELUSSA	16
6	VAPAAEHTOINEN TUKIHENKILÖTOIMINTA.....	18
	6.1 Lastensuojelun tukihenkilötoiminta.....	19
	6.2 Minä, vapaaehtoinen tukihenkilö.....	19
7	PROJEKTIN TOTEUTUS	20
	7.1 “Tuuks mukkaan” -projektin toiminta	20
	7.2 Tavoitteet ja toteuksia.....	21
8	MATKANI ALKAA	22
9	TUKITOIMINTA KÄYNNISTYY	24
	9.1 Pelokas tapaaminen.....	25
	9.2 Kuoppa	27
10	MAKUJA JA ELÄMYKSIÄ	29
	10.1 Keskustelua ja ajanviettoa	30
	10.2 Leirielämää sekä kokkausta	31
11	OPISKELUPAIKKA.....	32
	11.1 Uusi opinalku	33
	11.2 Tästä se lähtee	35
12	MITÄ MEILLE KUULUU	35
	12.1 Haastavuus	36
	12.2 Luottamus	37
13	TOIMINNAN ONGELMIA.....	37

13.1 Ilmoituksia ja velvollisuuksia	37
13.2 Puhelinnumero	38
14 POLKUMME ERKANEVAT	39
14.1 Tukitoiminta loppuu	40
14.2 Yksikön palautetta toiminnastani.....	41
15 KIRJE JA KOHTAAMINEN.....	43
16 LOPPUPOHDINTA.....	44
LÄHTEET.....	46
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni alan toimia vapaaehtoisena tukihenkilönä nuorelle, jolla elämäkaaren vaihe lähestyy täysi-ikäisyyttä, itsenäistä oman elämän hallitsemista. Idea vapaaehtoiseksi tukihenkilöksi nuorelle sain ollessani kyseisessä yksikössä työharjoittelussa, koska yhteistyö kyseisen nuoren kanssa onnistui hyvin. Tarkoitukseni tukihenkilönä on myös luoda luottavainen suhde nuoreen ja lisäksi saada hänet innostumaan omasta elämästään voimakkaammin. Herättää nuorella halu opiskeluun, itsensä hoitamiseen ja sitä kautta itsetunnon kohentamiseen sekä tuoda erilaisia vaihtoehtoja ravitsemukseen ja omaan hyvinvointiin.

Toimintani perustuu yksinkertaisesti kohtaamisiin ja tapaamisiin nuoren kanssa joko yksikössä tai muualla sovitussa paikassa. Paikkana voi olla kotini ja sen ympäristö tai kaupunki, tapahtumat tai mikä vaan. Antamalla aikaa omasta arjestani hetken nuorelle on toimintamalli, jonka mukaan aloitan vapaaehtoisen tukihenkilön matkani ja toivon sen muodostuvan mielekkääksi taipaleeksi ja hyväksi ihmissuhteeksi meille molemmille.

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan ihmisten vapaasta halusta lähtevää toimintaa kanssaihmiesten parissa. Toiminta kytkeytyy ihmisten arvomaailmaan, siihen mihin hän uskoo ja mitä pitää tärkeänä. On kysymys yksinkertaisesti konkreettisesta lähimmäiselle annettavasta tuesta, aidosta välittämisestä sekä vastuunkannosta. (Ehjä, 2005.)

Haluan lähteä tähän matkaan nähdäkseni kantaako omat voimavarat, sillä kyseisen nuoren kohtaaminen harjoittelua tehdessä oli äärettömän luontevaa ja haluan auttaa, olla läsnä edes hetken hänen matkatessaan kohti itsenäistyvää aikajaksoa. Toivon, että hän saa tästä matkasta jotain mukaansa. Kulkea nuoren kanssa hänen arjessaan ja voimaannuttaa häntä kohtamaan elämänsä haasteita. Auttamalla ja kannustamalla nuorta ottamaan itsenäisesti vastuuta omasta itsestään. Odotan mukavaa, haastavaa ja antoisaa matkaa, olen valmis kohtamaan uuden ystäväni.

2 LASTENSUOJELU

2.1 Yleiset periaatteet

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 2007, 1§). Tämän lain luomiseen on kuljettu maassamme pitkä matka, jossa lapsen etu nousee tärkeimmäksi kohteeksi.

Lastensuojelun lakisääteinen ja moraalinen velvollisuus on toimia siis lapsen edun mukaisesti kaikissa lasta koskevissa asioissa ja tilanteissa. Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia sekä tuettava myös vanhempia, huoltajia ja muita lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ennaltaehkäisemään lapsen tai perheen ongelmia, pyrittävä puuttumaan ajoissa havaittuihin ongelmiin (Lastensuojelulaki 2007, 4§.)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden kokonaismäärä jatkoi edelleen kasvuaan vuonna 2009. Asiakasmäärissä oli nousua noin viisi prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Lastensuojelun sosiaalityön asiakkaana ja avohuollollisten tukitoimien piirissä oli yhteensä yli 70 700 lasta ja nuorta. (Stakes, 2009.)

Kodin ulkopuolelle vuoden aikana sijoitettuna oli 17 064 lasta tai nuorta. Puolet huostaan otetuista lapsista on sijoitettu perheisiin, joista sukulais – tai läheisperheiden osuus on noin yksitoista prosenttia.

Vuoden 2010 aikana huostaan otettuja lapsia oli yhteensä 10 003 sekä kiireellisesti, kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli 3 432 lasta. Määrä edellisvuodesta väheni runsaat kaksi prosenttia, mutta kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi peräti kaksikymmentäyksi prosenttia.

Myös sosiaalityön sekä avohuollon tukitoimien asiakkuudet kasvoivat vuonna 2010 yhdellätoista prosentilla edellisvuoteen verrattuna eli niiden asiakaspiirissä oli 78 500 lasta ja nuorta. (THL, lastensuojelurekisteri 2010.)

Luvut kertovat omalla karulla äänellään siitä, että yhteiskunnassamme asiat eivät nuorten ja lasten kohdalla ole hyvin, syrjäytymisuhka kasvaa ja ongelmat lisääntyvät. Siksi on äärettömän tärkeää, että kansalaisista löytyy auttajia, jotka voivat vapaaehtoistoiminnan kautta auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Lisää auttajia tarvitaan, sillä ammattilaisten määrä ei missään nimessä riitä tavoittamaan jokaista hädässä olevaa nuorta tai lasta.

2.2 Lapsen oikeudet

Lapsella on myös oikeus osallistua häntä koskeviin neuvotteluihin ja lapsella on oltava vaikutusmahdollisuus lasta itseään koskeviin päätöksiin. (Hotari, K-E., Oranen, M., Pösö, T. 2009,117.) Lapsen oikeus on kansainvälisellä tasolla määritelty YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (LOS, SopS 60/1991), jonka mukaan nämä oikeudet kuuluvat kaikille maailman lapsille. Sopimus velvoittaa julkisen vallan käyttäjiä takaamaan lapsille heidän oikeutensa osallistumisen ja mielipiteensä ilmaisemisen heitä koskevissa asioissa Lapsen osallisuudessa on kyse siitä, miten lapsi voi itse olla mukana määrittämässä ja arvioimassa työtä, jota hänen etunsa turvaamiseksi tehdään. (Hotari, ym. 2009, 117).

Lapsen omaa käsitystä ja mielipidettä selvitetessä on lapsen iällä ja kehitystasolla erityistä merkitystä, mitä varttuneemmasta ja kehittyneemmästä lapsesta on kyse, sitä suurempi merkitys on annettava lapsen itsemääräämisoikeuden toteutumiselle, erityisesti silloin kun viranomainen tekee lapsen itsemääräämisoikeuteen tai yksityisyyteen puuttuvia tai edellä mainittuihin asioihin liittyviä päätöksiä tai muunlaisia tosiasiallisia hallintotoimia, päätöksiä. (Rätty, T. 2010, 19.)

Yhteisöissä osallistuminen sekä omiin asioihin vaikuttaminen luovat ihmiselle identiteetin kehityksen jatkuvuutta sekä samalla tasa-arvokkuuden tuntemista. Suomen perustuslaki velvoittaa myös sen, että lasta on kohdeltava tasapuolisesti ja yksilöinä

sekä annettava mahdollisuus vaikuttaa kehitystään vastaavasti lasta koskeviin asioihin.(Perustuslaki 731/1999, 6 §.)

Lapsen tai nuoren toivomukset, mielipiteet lastensuojelullisissa toimenpiteissä pitää siis ottaa huomioon lapsen tai nuoren parhaan edun saavuttamiseksi. Aina ei kuitenkaan lapsen tai perheen mielipiteellä ole voimaa, jolloin joudutaan turvautumaan lapsen tai nuoren etua ajatellen lastensuojelullisiin toimenpiteisiin, joita voivat olla mm. sijoitus avohuollon tukitoimena, kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto tai jopa adoptio.

3 HUOSTAANOTTO

Huostaanoton perusteet ovat laaja ja haasteellinen päätös, sillä ennen varsinaista huostaanottoprosessia täytyy sosiaaliviranomaisten varmistaa, että avohuollon tukitoimia on kaikkia tarjottu ja se apu on ollut riittämätön. Asiakirjoista tulee ilmetä hyvin selkeästi kaikki toimenpiteet, mitä tukitoimia perheelle on tarjottu kaikessa laajuudessaan, liittyivätpä ne perheen omiin pyyntöihin tai sitten järjestettyyn toimiin. Minkälaisia vaikutuksia kyseisillä tukitoimilla on ollut perheen elämisen tason, laadun parantamisena vai ovatko toimet osoittautuneet riittämättömiksi. (Lastensuojelulaki 2007,40§.)

Lapsen etu on aina ensisijainen, joten huostaanottoprosessi voidaan aloittaa, vaikkei vanhemmat tai lapsi toimea hyväksyisikään. Lastensuojelulain mukaan, on alle 12-vuotiaan mielipide huomioitava ja 12-vuotiaalle on järjestettävä tilaisuus, jossa lasta voidaan kuulla ja hänen mielipiteellensä on annettava arvoa sekä oikeutta, joka koskee huostaanottoa. Lapsella on oikeus hakea sen lopettamista, valittaa kiireellistä sijoitusta koskevaa päätöstä, vaatia sijaishuollon muutosta tai valittaa niistä koskevista ratkaisuista, vaatia avohuollon tukitoimina järjestettävää sosiaalipalvelua ja muita

tukitoimia sekä hakea muutosta yhteydenpidon rajoittamista koskeviin päätöksiin (Lastensuojelulaki 2007, 21 §).

Kuitenkaan yksistään lapsen kuuleminen ei riitä vaan kyse on hyvin merkittävästä ja läheisesti lapsen vaikuttavasta asiasta, jolloin lapsen mielipiteen kuuleminen ei välttämättä riitä takaamaan lapselle riittävää oikeusturvaa. Huostaanotto-prosessin aikana vanhemmilla on myös oikeus tulla kuuluksi ja heille on järjestettävä erikseen tilaisuus, jossa voivat tuoda mielipiteensä käynnissä olevan prosessin vaiheista ja ratkaisuista.

3.1 Huostaanoton perusteet

Huostaanoton perusteet on jaettu kahteen itsenäiseen kategoriaan; lapsen kasvuoloissa oleviin selkeisiin puutteisiin tai lapsi itse käyttäytymisellään on uhka omalle kehitykselle tai perheelleen. Kasvuolosuhteissa saattaa elinympäristötekijöillä olla selkeästi haittaa lapsen terveydelle ja normaalille kehitykselle tai lapsen läheiset henkilöt voivat toiminnallaan tai toimimattomuudellaan aiheuttaa sen, että lapsen turvallisuus on selkeästi uhattuna. (Lastensuojelulaki 2007, 40§.)

Huostaanotto on voimassa aina toistaiseksi ja tällä pyritään turvaamaan lapsen kasvuolosuhteet mahdollisimman normaaleiksi. Sijoituksen perusteita tarkastetaan säännöllisin väliajoin ja aina tarkastuksen yhteydessä on ajateltava lapsen etua, sillä liian monta laitospaikkaa tai liian äkillinen palauttaminen takaisin perheeseen, eivät välttämättä ole lapsen edun mukaista. (Saastamoinen 2008, 32 -33.)

3.2 Huostaanotettu nuori

Lapsi tai nuori on tullessaan sijaishuoltopaikkaan usein jo joutunut kokemaan monenlaista epäoikeudenmukaisuutta ja kaltoin kohtelua. Sijoitus saattaa lisätä hänen tunnettaan siitä, että epäoikeudenmukainen kohtelu jatkuu ja hän ei tunne olevansa tasa-arvoisessa asemassa sijaishuoltopaikan muihin nuoriin/lapsiin verrattuna.

Tällöin paikan henkilökunnalla on merkittävänä tehtävänä toimia lapsen tai nuoren kanssa siten, että ymmärtämys ja luottamus ihmisten haluun auttaa ovat todellista ja rehellistä. Luottamuksen uudelleen rakentamisessa tarvitaan oikeudenmukaisuutta aikuisten toimesta sekä edellytetään myös osallisuutta lapselta tai nuorelta itseltään samojen periaatteiden ja käytäntöjen soveltamisessa. (Partanen, I., 2005, 15–16).

3.3 Elämä palasina

Huostaan otetun nuoren elämä on pirstaleina, tulevaisuus pelottaa, nuori ei koe enää kuuluvansa mihinkään. Kiinnostus huomiseen ja itseen lopahtaa, on helpompi antaa muiden ohjata ja määräillä kuin itse ottaa elämästään otetta. Syrjäytymisriski on olemassa, ellei nuoreen saada motivoitua omaa halua tarttua elämäänsä.

Yhteistyö nuoren perheen kanssa on saumatonta ja sitä ylläpidetään nuoren kehityksen eheytyksen tukiverkoston sijoituksen aikana sekä myös sijoituksen jälkeen. Lapsi tai nuori sijoitetaan laitokseen huoltosuunnitelman perusteella, joka laaditaan yhteistyössä sosiaalityöntekijän, lapsen tai nuoren ja hänen perheensä kanssa. Lisäksi laaditaan perheen, laitoksen ja sosiaalityöntekijän kanssa hoito- ja kasvatussuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään puolivuositain sijoituksen aikana ja jonka jälkeen voidaan harkita sen perusteella tavoitteiden ajankohtaisuutta. Päämääränä on saattaa nuori itsenäisen elämän haltijaksi, aikuiseksi, jolla on sosiaalinen verkosto tukenaan ja tavoitteellisuus omaa tulevaisuutta ajatellen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén. 2003, 387.)

Tässä kohtaa juuri yksikön ohjaajien ammattitaitoa tarvitaan lapsen tai nuoren kanssa olemiseen. Lisäksi hyviä vuorovaikutustaitoja, dialogisuutta tarvitaan, jotta nuoreen pystytään luomaan luottavainen ja turvallinen suhde. Huostaan otettu nuori on haaste itselleni, sillä luottamustason saavuttamiseksi minun on harjoitettava ja opittava näitä ominaisuuksia, jotta toimintani nuoren kanssa mahdollistuu ja onnistuu.

4 YKSITYINEN LASTENSUOJELULAITOS

4.1 Itsenäistymisyksikkö

Toimintani kohdistuu yksityiseen Lastensuojelukotiin Porissa ja sen itsenäistymisyksikköön, jossa alan toimimaan vapaaehtoisena tukihenkilönä eräälle 17- vuotiaalle nuorelle tytölle. Yksikkö on kodinomainen paikka, jossa opetellaan elämönhallinnan perustaitoja sekä itsenäisen asumisen hallintaa ja kodin ylläpitämisen taitoja opetellaan yksilöllisesti yhteisöllisyyttä unohtumatta.

Nuoret opettelevat arkeaan laatimalla itsenäisesti oman viikkosuunnitelmansa, josta käy ilmi mitä nuoren on tehtävä kyseisellä viikolla. Liittykö nuoren viikkoon viranomaiskäyntejä, täytykö nuoren uusia bussikortti, onko nuorella lääkäri tai terapeutti, onko tiedossa lomaa tai onko tulossa koko organisaation yhteinen tapahtuma.

Lisäksi laadittavana nuorilla on ruoanlaittovuorot, siivouskohteet ja oman käyttörahan suunnittelu. Viikkosuunnitelmasta käy ilmi myös nuoren vapaa-ajan määrä sekä mahdolliset työvuorot tai opiskeluajat. Nuori itse vastaa laadinnasta vaikka ohjaaja tarkistaa ja hyväksyy laaditun suunnitelman.

Tällä tavoin nuorta tuetaan ja opetetaan suunnitelmallisuuteen ja jokaisen nuoren elämäntilanne ja tarpeet huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Itsenäistymistä tukevat, vahvistavat palvelut muodostavat johdonmukaisen eheyden, jonka avulla nuoren oma ote omaan elämäänsä vahvistuu ja varmistuu.

4.2 Itsenäistymisen portaat

Yksikössä on käytössä portaat, kolme askelmaa, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että nuori etenee, ylenee, askel kerrallaan korkeammalle, mikä tuo enemmän nuorelle vastuullisuutta oman arjen ja asioiden hoidossa. Portaiden avulla nuorelle annetaan mahdollisuus itsenäisempään elämäntoteeseen omien vahvuuksien ja taitojen kehit-

tyessä ja häntä tukemalla askel kohti itsenäisempää, vastuullisempaa omanelämänhallintaa jatkuu pienin tavoittein. 16 -17-vuotiaat aloittavat askelmalla yksi, jonka jälkeen, taitojen ja nuoren oman kasvun, taitojen ja vastuullisen myötä, nuori siirtyy aina seuraavalle askelmalle.

Ensimmäisellä askelmalla nuori vastaa itsenäisesti oman huoneen puhtaudesta, opiskelusta ja harrastuksistaan sekä osallistuu talon yhteisten tilojen viikkosiivoukseen huolehtimalla oman siivouskohteensa. Lisäksi nuori laatii viikkosuunnitelman ohjaajansa kanssa ja opettelee kuukausibudjetoitua, siten kuitenkin, että rahat ovat ohjaajien kontrolloitavissa. Samalla askelmalla nuori opettelee yhdessä ohjaajan avustuksella kahdesti koko talon ruoanvalmistuksesta sekä opettelee kaupassa asiointia ruoka-aineiden määrissä ja hintavertailussa. Nuoren velvollisuus on myös huolehtia ruoanvalmistuksen jälkeen keittiön siisteydestä itsenäisesti.

Toisella askelmalla nuorelle on annettu enemmän vastuuta, jossa nuori saa haltuunsa osan kuukausibudjetistaan, mistä hänen on velvollisuus hankkia itselleen aamu- ja iltapalatarvikkeet. Tällöin nuori ei ole enää ohjaajien ruokahuollossa kokonaan mukana vaan nuoren velvoitetaan itse huolehtimaan jo pienestä osasta omaa ruokahuoltoaan. Tällöin nuoren omalle vastuulle jää huolehtia raaka-aineet omaa ruoanlaittoa varten, joita tällä askelmalla nuori tekee kaksi kertaa viikossa tiistaisin ja torstaisin. Kauppapäivät ovat maanantai ja keskiviikko, jolloin nuori itsenäisesti hoitaa omat ruokaostoksensa laaditun suunnitelmansa mukaan. Yksiköstä ateriat nuori saa maanantaisin, lauantaisin sekä sunnuntaisin. Aamukahvin nuori saa vielä talolta. Nuorella on käytössä oma huone, jonka siisteydestä hän on velvollinen huolehtimaan sekä osallistumaan myös talon yhteisten tilojen puhtaanpitoon. Lisäksi nuori on vielä velvollinen ilmoittamaan ohjaajille menoistaan ja tarvittaessa kysyttävä lupaa. Toisen portaan nuorta opetetaan ottamaan omasta arjestaan otetta, jotta seuraavan portaan kohtaaminen sujuu hyvin.

Viimeisellä portaalla, kolmannella askelmalla, nuori on edennyt elämänhallinnassaan jo niin pitkälle, että kykenee huolehtimaan raha-asioistaan jo melkein itsenäisesti. Nuori laatii edelleen kuukausibudjetin ja saa rahat omaan käyttöönsä kokonaan. Tässä vaiheessa nuoren edellytetään hoitavan jo kaikki asiansa hyvin itsenäisesti, sillä

tähän mennessä nuoren kanssa on tutustuttu erilaisiin virastoihin ja asiointi viranomaisten kanssa katsotaan onnistuvan.

Nuorta tuetaan edelleen, hänen kanssaan keskustellaan säännöllisesti oman elämän kuulumisista ja autetaan konkreettisesti, mikäli nuori apua jossain ongelmassa tarvitsee. Lisäksi nuorella on velvollisuus laatia koko viikon ruokalista sekä hoitaa itsenäisesti tarvitsemansa raaka-aineet kaupasta. Nuori myös valmistaa omat ruoat itse. Tässä vaiheessa nuori on jo yleensä kahdeksantoista vuotias.

Edettyään mallikkaasti portailla, on nuorella mahdollisuus päästä opettelemaan vielä talon yksiöön omaa asumista, jolloin itsenäistyminen konkretisoituu entisestään.

Tällöin nuori vastaa kaikesta hankinnoistaan itse ja huolehtii omasta arjestaan mahdollisimman hyvin. Nuori kykenee hoitamaan raha-asiansa kuten laskut tai muut investoinnit järkevästi ja taloudellisesti.

Yksiössä asuessaan nuoren ei ole pakko enää osallistua talon yhteisiin menoihin tai siivouksiin. Ilmoitusvelvollisuus nuorella kuitenkin on vielä ohjaajille. Tukeminen ja aito kiinnostus nuorta kohtaan on tuntuva ja apu on aina lähellä. Opeteltuaan oman arjen hallintaa itsenäisesti ja onnistuneesti, voi tämän vaiheen jälkeen nuori muuttaa pois yksikön yksiöstä jo omaan asuntoon, jolloin hän siirtyy lastensuojelunkodin jälkihuollon asiakkaaksi. Nuorella on mahdollisuus saada jälkihuollon tukea 21-vuotiaaksi asti. (Lastenkodin oma esite)

4.3 Organisaatio ja ammattiosaaminen

Yrityksen koko organisaatiolla on vankkaa erimittaista ammattikokemusta lastensuojelutyöstä ja sitä kautta henkilöstön moniammatillisuus vain vahvistaa yrityksen osaamista ja laadukkuutta. Yrityksessä työskentelee mm. erityistason perheterapeutteja, sosiaalipedagogeja, psykiatrisia sairaanhoitajia, sosionomeja sekä mahdollisuus on myös saada psykologin tai psykiatrin konsultaatioita.

Yrityksellä on lasten- ja nuortenkoteja Porissa sekä lähimaakunnissa. Organisaatio kehittää toimintaansa jatkuvasti ja haluaa tulevaisuudessakin vastata erikoisosaamisensa myötä yhä kasvaviin terveystarpeisiin ja sosiaalialan tarpeisiin.

Henkilökohtaisella erityisosaamisella on merkittävä rooli yrityksen kokonaisvaltaista toimintaa ajatellen sekä jatkuvan kehityksen ja ohjaajien uuden oppimisen näkökulmasta. Ohjaajien erikoisosaaminen, esimerkiksi liikunnasta, kädentaidoista, musiikista tai kuvataiteesta mahdollistavat laajempaa ja monipuolisempaa pohjaa toiminnalle, mikä kertoo organisaation vahvuudesta ja halusta kehittää yrityksen toimintaa.

Myös yksilöllisyyden huomioiminen edellä mainittujen asioiden takia korostuu ja palvelu on siksi laadukasta ja kattavaa.

4.4 Yksikön tavoitteet ja välineitä

Itsenäistymisen opettelussa käytetään erilaisia työmenetelmiä kuten elämänjanaa, roolikartat vanhemmuudesta ja itsenäistyvistä nuoresta, ART-terapia-istuntoja, Umrilla-menetelmiä, erilaisia työprojekteja sekä yhteisölliseen tekemiseen, toimintaan liittyvät leirejä. (Lastenkodin oma esite).

Esimerkiksi ART-terapia istunnoissa nuoret pohtivat erilaisia tunnetilojaan sekä niistä aiheutuvia käytöshäiriöitä. Yhdessä muiden nuorten ja ohjaajien avustuksella tunteita pyritään käsittelemään ja opettelemaan erilaisten tunteiden hallintaa. Terapiastunnoissa vuorovaikutus ja aitous ovat avainasemassa, jotta tunteiden kohtaaminen ja käsittely onnistuu.

Aihealueina terapioissa on mm. moraalinen päättelykyky, itsehillintä ja sosiaaliset taidot. Terapiastuntoja pidetään noin 30 krt /ryhmä (tavoite) ja istunnot tapahtuvat kolmesti viikossa. Yksikössä istuntoja on pidetty noin kerran viikossa. Tukinuori on myös osallistunut terapiaistuntoihin.

Istuntoja toteutetaan kerran vuodessa, joko syys- tai kevätkaudella. Osallistujien tunteiden hallintaa käsitellään keskusteluin, jotka käydään istunnoissa läpi. Nuori itse sanelee ajatuksiaan istunnon alussa ja seuraavalla kerralla terapian tunnekuuhuista puhutaan yhteisöllisesti. Nuoren käytöstä havainnoidaan arjessa eri tilanteissa, siten

ohjaajat saavat tietoa siitä, miten ART-menetelmä on nuoreen vaikuttanut. ART-terapia on sitovaa ja vaatii nuorelta sekä ohjaajilta sinnikkyyttä ja sitoutumista.

Yksikössä jokaiselle nuorelle laaditaan henkilökohtainen itsenäistymissuunnitelma, johon sisältyy tämänhetkinen tilanne kokonaisvaltaisesti. Suunnitelmasta käy ilmi nuoren oma näkemys esimerkiksi sosiaalisista taidoistaan, tuen tarpeellisuudesta ja mihin asiaan tarvitsee tukea, opiskelustaan, rahan käytöstään, arjen hallinnastaan sekä tulevaisuuden ajattelustaan. Nuori itse määrittelee tilansa ja taitonsa ja suunnitelma käydään yhdessä oman ohjaajan kanssa läpi, jossa verrataan tuloksia aikaisempiin suunnitelmiin. Tuloksen avulla nähdään ne osa-alueet, joissa nuori vielä selkeästi tarvitsee enemmän tukea ja vastaavasti myös se, missä elämän osa-alueilla kehitystä, itsenäistymistä, vastuullisuutta on tapahtunut.

Omaohjaaja on nuorelle laitoksessa aikuinen, jonka kanssa nuori hoitaa omia asioitaan luottamuksellisesti ja turvallisesti. Omaohjaaja tukee ja auttaa nuorta kohti itsenäistä elämää.

Yksikön tavoitteena on saada nuori näkemään itsensä heikkouksineen ja vahvuuksineen ja samalla antaa tukea nuoren kasvulle ja kehitykselle keskusteluin ja muilla tukitoimilla. Tukitoimeja voi olla esimerkiksi asiointiapua eri viranomaisten tai erilaisten asiakirjojen laadinnassa. Tarkoituksena on antaa nuorelle vahvat osaamisen eväät, alkeet siitä, että lähtiessään laitoksesta pystyy nuori huolehtimaan itsenäisesti oman elämänsä arkisista asioista, kykenee hoitamaan sosiaalisia verkostojaan, kykenee huolehtimaan työssä käymisestä ja erilaisista virkamiesasioinneista. Lisäksi nuori pystyy hoitamaan oman kodin turvallisuudestaan ja osaa nauttia, myös vapaa-ajastaan ja sen tuomista harrasteista vahingoittamatta itseään tai läheisiään.

5 DIALOGISUUS LASTENSUOJELUSSA

Dialogisuus on käsite, jonka avulla voidaan tarkastella niin yksilöiden välisiä kuin tajunnallisiakin prosesseja. Yleiskielessä dialogisuudella tarkoitetaan kaksinpuhelua, vuoropuhelua tai keskustelua yleensä, jonka avulla pyritään merkitysten vaihtoon tai siirtämiseen. Dialogin ei kuitenkaan tarvitse aina olla puhetta vaan myös toiminnallisen tai erilaisten materiaalien välityksellä saavutetaan vuorovaikutteisuutta, luottamusta. (Pekkarinen, E., 2006, 104).

Dialogista näkökulmaa voi myös soveltaa yksilön menneisyyteen ja elettyihin prosesseihin sisäisen dialogin käsitteen avulla, jolloin edistetään yksilöä itseään keskustelemalla hänen kanssa, jotta hän voi pohtia elettyä elämäänsä erilaisista näkökulmista. Keskustelujen tarkoituksena on herättää nuoressa oma halua nähdä tulevaisuutensa sekä kokea se vahvana. Sisäistää omia ajatuksia muutoksesta ja antaa niille mahdollisuus toteutua. Yksilöllä on mahdollisuus oppia omasta ja toisten ajattelusta, koetuista asioista tai tapahtumista (Pekkarinen, E., 2006, 105).

Kokemus välittämisestä syntyy aidossa vuorovaikutuksessa toisen kanssa. Kyky kuuntelemiseen, huomioimiseen, toisen asemaan samastumiseen sekä tunteiden huomioonottamiseen rakentuu vähitellen omien sosiaalisten tunnetaitojen sekä tunnetilojen vahvistuessa. (Eskelinen, T., Heikkilä, M., Visavuori, P.2005, 92.)

Siksi kuunteleminen, toisen huomioon ottaminen, tasa-arvoisuuden esille tuominen ja sen ylläpitäminen sekä lisäksi yksilön hyväksyminen sellaisena kuin on, luovat paineita lastensuojeluun niin työntekijöille kuin myös itse lapsille tai nuorille.

Ohjaajalla on merkittävä rooli dialogisuuden vaikuttavuudessa sekä perille viemisestä huostaan otetun nuoren kanssa. Nuoren arkeen ja sen toimintaan puuttuminen on merkki aidosta, välittämisen tuntemisesta, kuulemisesta, todeksi ottamisesta, suuresta halusta auttaa nuorta kohti muutoksessa ja rehellisestä lupauksesta olla rinnalla kulkijana, tukijana, luotettavana aikuisena matkan varrella. Riittävän pitkä ja tiivis rinnalla kulkeminen eheyttää ja antaa nuorelle voimia, uskoa sekä toivoa siitä, että voi selvitä itse. (Eskelinen, T., Heikkilä, M., Visavuori, P.2005, 92.)

Dialogi määritellään usein vuoropuheluksi. Se on kykyä kuunnella ja se on myös yhteistä työntekijän ja asiakkaan välistä tiedonvirtaa. Olennaista on, että osaako työntekijä todella syventyä kuuntelemaan. Dialogissa on äärettömän tärkeää, että ottaa sa-

noja vastaan ja hiljentää omaa sisäistä hälinäänsä.(Aaltonen, M., Ojanen, T., Vilén, M. 2003, 420–421.)

Luotettavuuden kannalta ei ole tärkeintä löytää heti oikeita sanoja tai ratkaisuja, neuvoja vaan antaa asioiden, keskustelujen” kehittyä hiljalleen”, jolloin dialoginen saavutettavuus parantuu ajan myötä.

6 VAPAAEHTOINEN TUKIHENKILÖTOIMINTA

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan ihmisten vapaasta halusta lähtevää toimintaa erilaisten ihmisten ja heidän elinympäristön hyväksi. Toiminta kytkeytyy auttajan arvomaailmaan, siihen mihin hän uskoo ja mitä pitää itse tärkeänä. Tämä tarjoaa samalla ihmisille, auttajalle sekä autettavalle, monenlaisia mahdollisuuksia toteuttaa itseään, osallistua ja vaikuttaa.(Ehjä. 2005, 7.) Tukihenkilötoiminta on parhaimmillaan sellaista tekemistä, joka samalla tuo mielekästä, uutta sisältöä omaan elämään ja uuden oppimisen näkökulmasta, se on myös itseään kehittävää sekä rikastuttavaa toimintaa.

Tukihenkilötoiminta on perinteinen ja laajasti käytetty vapaaehtoistoiminnon muoto, joita järjestävät monet sosiaali- ja terveysalan järjestöt sekä kunnat. Tukea voi lasten ja nuorten lisäksi myös apua tarvitsevia aikuisia sairaita, vanhuksia, vammaisia tai maahanmuuttajia. Toiminta voi kohdistua yksilöön tai kokonaiseen perheeseen.

Vapaaehtoista tukihenkilötoimintaa järjestävät tahot ja niissä toimivat ihmiset antavat monenlaista tukea. Auttamismuotona vapaaehtoistoiminta sijoittuu hyvin yleisesti julkisten palveluiden ja ihmisten henkilökohtaisten verkostojen välille. Vapaaehtoiset eivät yleensä kuulu autettavan luonnolliseen lähi- ja tuttavapiiriin ja he eivät ole myöskään ammattiauttajia. (Korhonen, A. 2005, 7- 9).

6.1 Lastensuojelun tukihenkilötoiminta

Lastensuojelun tukihenkilötoiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista vapaaehtoistoimintaa lasten ja nuorten paremman tulevaisuuden puolesta. Toiminta perustuu lastensuojelulakiin jonka mukaan lapselle tai nuorelle on järjestettävä tukihenkilö- tai perhe tarpeen mukana. Tukihenkilötoiminnan tavoitteena on vaikuttaa myönteisesti lapsen tai nuoren elämään samalla edistäen hänen kasvuaan ja kehitystään sekä ennalta ehkäistä mahdollisia tulevia vaikeuksia. (Lastensuojelulaki 36 §).

Vuoropuhelun syntyminen lapsen tai nuoren kanssa edellyttää aikaa ja sinnikkyyttä rakentaa luottamus. Lisäksi tarvitaan lapsilähtöistä työtettä, kykyä virittäytyä lapsen tai nuoren aaltopituudelle sekä otetta nähdä, kuulla ja jakaa samat asiat (Väliavaara 2004, 12.)

Turvallisessa vuorovaikutuksessa lapsi tai nuori voi alkaa hahmottaa omaa elämäänsä ja kokemaansa, jolloin omaksuu hyötyvänsä työskentelystä aikuisen kanssa. Samalla työntekijä (tukihenkilö) saa uutta tietoa lapsesta/nuoresta, jolloin niitä asioita voi hyödyntää päätöksenteoissa ja tuen, avun tarjoamisessa (Väliavaara 2004, 12.)

6.2 Minä, vapaaehtoinen tukihenkilö

Tukihenkilöksi alkaminen oli itselleni helppoa, sillä aito auttamisen halu on vahvasti läsnä ja en usko, että sen sisällyttäminen aikatauluini, elämäni tuo hankaluuksia, haastetta kyllä. Haluan kokeilla tukihenkilönä olemista ja koska yksiköstä puolletaan toimintaa, niinpä edellytykset tälle on suotuisat.

Läheisten myönteinen suhtautuminen uuteen kokeiluuni, toimintaani sekä uuteen ihmiseen, on positiivista ja kannustavaa, mikä edes auttaa tämän asian onnistumisessa. He hyväksyvät ajatuksen nuoresta ja ovat valmiina vastaanottamaan hänet juuri sellaisena kuin hän on.

Tukihenkilötoiminta ajanjaksoksi sovitaan yksikön johtajan, omaohjaajan, nuoren sekä hänen äitinsä, sosiaalityöntekijänsä ja minun kanssani, alustavasti kesäkuusta elokuuhun (2011), mutta asioiden muuttuessa, on saanut lisäaikaa. Tällä hetkellä tämä on jatkunut yli vuoden ja nähtäväksi jää, loppuuko se syksyyn 2012 mennessä

Se, että olen jo tutustunut nuoreen harjoittelujaksollani, toimii avaimena yhteistyön aloittamiseen sekä mahdollistaa tämän prosessin. Vilpitön halu koko sydämestäni ajaa itseäni myös tähän projektiin sekä mahdollisuus siitä, että voin auttaa, helpottaa jonkun nuoren elämää, antavat motiivia ja rohkeutta panostaa tähän asiaan täysillä ja rehellisellä otteella.

Nuoren oma innostavuus ja suostuvuus tähän projektiin ovat keskeisessä roolissa, ilman sitä, matka jää kokematta.

Miksi haluan ryhtyä tukihenkilöksi ja juuri kyseiselle nuorelle?

Mitä pystyn hänelle tarjoamaan?

Mitä odotuksia itselläni on tämän suhteen edetessä?

Mitä tulen oppimaan tästä projektista, miten kasvan ihmisenä ja miten kehityn ammattilaisena?

Miten nuori jaksaa kulkea kanssani ja mitä hän tästä toiminnasta saa itselleen?

Näitä kysymyksiä pohtiessa, lähdän tälle matkalle ja jotta en pilaisi tätä heti alkuunsa, päätän, että en painosta nuorta liikaa vaan annan tilanteiden mennä omilla painoillaan. Minun pitää mahdollistaa hänelle se, että nuori tutustuu minuun uudessa roolissani omalla tavallaan ja suoda siihen riittävän pitkä aika, jonka nuori vaatii päästäkseen minusta selville.

7 PROJEKTIN TOTEUTUS

7.1 “Tuuks mukkaan” -projektin toiminta

Opinnäytetyöni sai alkunsa omasta innokkuudestani tukihenkilönä toimimisesta ja sen toteuttamisesta. Aikaisemmin yksikössä ei ole ollut vapaaehtoista ulkopuolista tukihenkilöä nuorille, joten, tukitoiminto oli yksikölle ensimmäinen, joka mahdollis-

taa sen, että tukihenkilöä voi tulevaisuudessa käyttää heidän omien menetelmien lisäksi itsenäistymisvaiheessa oleviin nuoriin. Toimintani oli vapaaehtoista, joten en saanut palkkaa tai muita etuja. Toiminnalle kehkeytyi aikataulu, joka muokkaantui matkan varrella. Alkujaan tämän tukitoiminnan jakso oli kesäkuusta syyskuuhun, mutta olosuhteiden muuttuessa nuoren osalta, se sai jatkoaikaa. Toiminnan tapaamiset pyrin pitämään säännöllisinä, kaksi kertaa viikossa, mutta erilaiset elämäntilanteet vaikuttivat luonnollisesti niiden kulkuun siten, että joillekin viikoille tuli vain yksi tapaaminen. tavoitin kuitenkin nuoren puhelimitse tai Facebook-median kautta.

Itse tapaamisiin en suunnitellut varsinaisesti mitään tiettyä teemaa, vaan kohtaamiset hoituivat paljon nuoren tunnetilan ja paikan mukaan. Ensimmäiset kerrat liittyivät selkeästi toisiimme tutustumiseen, sillä harjoittelijan roolini oli nyt muuttunut tukihenkilön rooliin ja se oli selvästi erilainen, sen oli tarkoitus muokkaantua läheisemmäksi ja turvalliseksi aikuisen tukijan rooliksi. Taustalla toiminnan etenemisessä oli kuitenkin nuoren ruokatapojen muuttaminen, sosiaalisten verkostojen vahventaminen, ympäristön laajentuminen sekä opiskeluun innostaminen.

7.2 Tavoitteet ja toteuksia

Toiminnan alussa laaditun elämän hallintakaavakkeen pohjalta tiesin ne osa-alueet nuoren elämästä, joita aloin työstämään yhdessä nuoren kanssa. Isoksi huolenaiheeksi kaavakkeesta nousi nuoren päivittäinen ravintoasia, sillä ruokailut nuorella oli minimissään, mikä aiheutti yksikössä suurta huolta. Tarrauduin tähän ongelmaan yksinkertaisesti alkamalla laittaa hänen kanssaan erilaisia ruokia, huomioiden hänen vakaumuksensa ja pitämällä valmistuskerrat säännöllisinä. Ennakkoon tekemieni kauppalistojen tai reseptien avulla, nuori joutui kiinnittämään määriin, laatuun ja hintaan enemmän huomiota. Kävimme toisinaan myös yhdessä kaupassa, jossa vertailimme hintoja, ruoan laatua ja tarjontaa. Tällä tavoin nuori omaksui raaka-aineiden saatavuuden, monipuolisuuden paremmin ja aterioinnit rikastuivat huomattavasti. Asetin myös nuoren itse osallistumaan menetelmiin ja varmistin siten, että nuori on omaksunut menetelmiä sekä osaa ne varsin hyvin. Teimme yhdessä erilaisia ruokia kaksi kertaa viikossa joko yksikössä tai sitten kotonani.

Nuoren opiskelu aiheutti myös yksikössä huolta, sillä suoritteita ei ollut syntynyt ja muutenkin nuoren innostavuus opiskelua kohtaan oli aika alhainen. Kielteinen päätös yhteishaun tuloksissa uuteen opinahjoon lisäsi myös haluttomuutta nykyistä kouluun kohtaan, joten asialle piti tehdä jotain.

Yhdessä tutkimme opintotarjontaa ja sieltä löysimme nuorelle mielenkiintoisen vaihtoehdon, jota myös lähdin selvittämään, voisiko vaihto olla mahdollinen. Yksiköstä oltiin myös mielissään uudesta käänteestä opiskelujen suhteen, joten laadimme yhdessä nuoren kanssa tarvittavat paperit uuteen kouluun ja saimme hänelle opiskelupaikan. Tukihenkilönä olin nuoren kanssa alkupäiviä koulussa ja osallistuin oppitunneille. Opiskelu alkoi sujua ja nuori sai pitkästä ajasta myös suoritteita, joista nuori oli selkeästi iloinen.

Nuoren itsetunto sai vahvuutta uuden opiskelupaikan myötä ja hänen sosiaaliset taidot vahvenivat, rohkaistuivat matkamme aikana. Vieraat ihmiset tai tilanteet eivät olleet enää niin pelottavia ja myös vierailut kotonani sujui nuoren kanssa hyvin. Tavoitteena oli tuoda nuorta pois yksikön maailmasta enemmän ihmisten joukkoon ja sillä tavalla rohkaista, tukea hänen kasvuaan tarjoamalla erilaisia tilanteita. Ajatus oli myös saada nuori osallistumaan tilanteisiin ja kohtamaan erilaisia, uusia ihmisiä keskustellen heidän kanssaan. Tämä myös toteutui nuoren kohdalla.

8 MATKANI ALKAA

Jännittynein mielin ja suurin odotuksin aloitan työskentelyn hänen kanssaan eräänä kesäkuun arkipäivänä, jolloin kohtaamme yksikössä yhdessä hänen omaohjaajansa kanssa. Toiminta käynnistyy, pohjautuen yksikön kehittämään elämänpuntari kaavakkeeseen, jonka tarkoituksena on kartoittaa nuoren arjen hallinnallisia taitoja tai puutteita. Nuori täyttää sen ensin itsenäisesti, jonka jälkeen käymme lomakkeesta tulleet asiat yhdessä ohjaajan kanssa läpi. Lomakkeen ilmi tulleista tiedoista minulle varmistuu asiat, joihin nuori kohdistaa ohjaajansa avustuksella tuen tarpeellisuuden.

Nuoren subjektiivinen oman toiminnan reflektointiin perustuva arvio omista arjen mahdollisuuksista ei kuitenkaan aina eittämättä vastaa ohjaajan tai viranomaisten objektiivista arviota, jolloin asiaan puututaan syvällisemmin. Arvioidessaan omaa toimintaa suhteessa tavoitteisiin ja tarpeisiin, voidaan palata kartoituksen, toiminnan aikana tehtyihin havaintoihin ja verrata nykytilaa, edistystä niihin.

Tämä tarjoaa nuorelle tuoreen näkökulman oman osaamisen tarkasteluun ja oppimiseen sekä mahdollistaa verrata sitä muiden odotuksiin tai vaatimuksiin, tuntee aiheellista tyytymättömyyttä tai tyytyväisyyttä. Tällä on myös huojennuttava vaikutus nuoreen tulevaisuuden päätöksiä tehdessään (Kivelä, V. & Lempinen, J. 2009, 12–17).

Yhdeksi suureksi huolenaiheeksi kaavakkeesta nousee ruoanvalmistus ja hänen ruokavalionsa. Nuori on täysin vegaani, mikä asettaa haastetta jo pelkästään katsomuksensa, hänen vakaumuksena takia että myös siksi, ettei hänellä ole tällä hetkellä säännöllisyyttä, innostuneisuutta ruoanvalmistusta kohtaan ollenkaan.

Yhteenvetona ohjaaja, minä sekä nuori tulemme siihen tulokseen, että tämä osa-alue on saatava paremmalle tasolle ja siihen on kiinnitettävä enemmän huomiota.

Tavoitteekseni tässä kohtaa asetui siis nuoren innostaminen ruokaan ja sitä kautta myös kiinnostusta omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen.

Lisäksi tavoitteenani on hänen sosiaalisten taitojen vahventaminen, sillä nuori itse kokee tarvitsevansa hieman apua erilaisten asioiden hoitoon kuten virastoissa käyntiin sekä tavallisten ihmisten kohtaamisiin. Tukitoiminnan yhdeksi tavoitteeksi muodostuu nuoren ympäristön levittäytyminen muualle kuin laitoksen lähettyville, enemmän ja rohkeammin ihmisvilinään. Tämä tavoitteeksi siksi, että nuori ei poistu mielellään yksiköstä vaan jää sen turvaan, siksi tarjoamalla erilaisia tilanteita, ihmisiä, toivon että se innostaisi nuorta tulemaan ulos kuorestaan enemmän. Yritän löytää nuorelle yksinkertaisia ja helppoja tilanteita, piipahduksia katukahviloissa, lenkkeilyä tai osallistumista esimerkiksi jalkapallo otteluihin. Yritän kannustaa nuorta lähtemään itsekseen ulos, pois yksikön ympäristöstä, kokemaan erilaista elämää.

Tapaamisen anti nostaa esille muun ohella nuoren opiskelun ja siihen liittyvät mahdolliset muutokset, jotka tässä yhteydessä määrittivät toimintani loppuajankohtaa, joka olisi arviolta syyskuun alkupuolella.

Nuori on hakenut yhteishaussa muualle opiskelemaan ja siksi on olemassa mahdollisuus, että hän saattaisi muuttaa syyskuussa pois, joten tapaamiset täytyy järjestää tiiviimmäksi ja useammaksi kerraksi kuukaudessa kuin alustavasti olen suunnitellut. Tämä tulee hieman yllätyksenä itselleni, mutta tavallaan olen myös onnellinen nuoren puolesta, että hän on rohjennut hakea opiskelemaan pois täältä Porista. Aikatauluihin täytyy myös sisällyttää nuoren ja minun työpäivät, joten alku näyttää aika vauhdikkaalta, tiiviiltä sarjalta. Tapaamiset sovitaan mahdollisuuksien mukaan kaksi kertaa viikossa tapahtuvaksi ja mielestäni se on hyvä alku.

Onnistuneen keskusteluhetken johdattelemana lähdän yksiköstä ja minulla on mukani täytetty elämänpuntari kaavake, josta korostuu nuoren ne elämän osa-alueet, joihin hän tarvitsee hieman tukea. Almanakkaani on tullut siis merkintä ensimmäisestä varsinaisesta tapaamisesta, tukikäynnistä, joka käynnistyy välittömästi nuoren oman lomailun jälkeen.

Kahden viikon kuluttua tästä hetkestä, on ensimmäisen kohtaamisen aika. Koen hyvänolon tunteita, sillä tapaaminen on sujunut todella rennoissa tunnelmissa ja yhteisymmärryksessä sekä nuoren, ohjaajan että minun välillä. Olen myös tyytyväinen, että nuoren sosiaalityöntekijä sekä äiti ovat puoltaneet tätä tukihenkilötoimintaani, joten viralliset lupa-asiat (Liitteet 1-3.) ovat myös hoidettuna.

9 TUKITOIMINTA KÄYNNISTYY

Ensimmäinen kohtaaminen tapahtuu kaupungilla kesäkuun kauniina kesäiltana, kävelykadun vilskeessä. Nuori saapuu sovitusti paikalle ja näyttää hyväntuuliselta. Pu-

hun nuorelle vielä tästä toiminnasta ja kiitän häntä siitä, että mahdollistaa itselleni tämänkaltaisen kokemuksen. Kerron ajatuksiani siitä, mitä hänen kanssaan voisi tehdä ja siitä, kuinka usein me voisimme nähdä. Kyselen samalla mitä hän haluaa tehdä tai mitä odotuksia hänellä on minulle, mutten saa siihen vastausta, nuori toteaa vain asian olevan mielenkiintoinen ja kaikki kelpaa hänelle. Ilmaisen nuorelle halustani kirjoittaa päiväkirjaa näistä kohtaamisista ja ehdotan hänelle, että hakisimme yhdessä sellaiset. Löydämme molempia miellyttävät kirjaset ja näin ollen jatkamme matkaa kohti puistoa, johon päätämme jäädä juttelemaan.

Nuori kertoo minulle hieman menneisyydestään, elämänkaarestaan ja kuuntelen imien sen eri vaiheita ja samalla yritän oppia nuoresta asioita, jotka ovat piilossa kuoren alla. Pian tuokiomme loppuu ja on aika saattaa nuori asemalle, josta matka jatkuu kohti yksikköä. Sovimme seuraavasta kerrasta ja kiitän nuorta miellyttävästä hetkestä. Ensimmäinen kerta oli onnistunut, koin onnen ja ilon tunteita, luulen pystyväni auttamaan tätä nuorta olemalla hänen arjessaan yksi aikuinen, kannustava ja luotettava sellainen. Tästä vajaan kolmesta tunnista jäi itselle todella positiivinen tunne ja odotan innolla jo seuraavaa kertaa.

Kotiin saavuttuani kirjoitan päiväkirjaan ajatuksiani ja laitan hänelle muutamia kysymyksiä, sillä niiden avulla uskon suhteemme saavan enemmän syvyyttä, avoimuutta!

Eräs ajatus nuorelle päiväkirjastani ensitapaamisen jälkeen:

”Elä elämäsi itsellesi, ei kukaan tee sitä puolestasi”, jolla tarkoitan sitä, että nuoren olisi korkea aika jo alkaa ottaa itse rohkeasti osaa häntä koskeviin asioihin, sekä saada rohkeutta ja voimaa sanoa mielipiteensä!

9.1 Pelokas tapaaminen

Viikko on kulunut ja toinen tapaaminen sijoittuu kotiini, sillä haluan hänen kohtaavan perheeni ja lapseni. Perheeni on mielestäni oikeutettuja kohtamaan myös nuoren, sillä tulen viettämään hänen kanssaan aikaa ja sitä ei ole salaaminen, sillä vastedes nuori kuuluu elämäni ja tulen järjestelemään arkeani tämän toiminnan mukaan, joskaan en tee sitä päivittäin.

Olen informoinut läheisiäni salassapitovelvollisuudesta ja omien nuorteni kanssa olen sopinut siten, että tukinuori on minulle ystävä, jos joku heidän kaveripiiristään asiaa ihmettelee tai kysyy. Luotan heidän ymmärtävän vaitiolovelvollisuuden merkityksen, joten asia pysyy perheessämme salaisena.

Tuomalla arkisen puoleni esiin, uskon että se edesauttaa minua ja nuorta luomaan hyvän tukisuhteen toisiimme. Tavoitteenani on saada nuori tuntemaan kanssani olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi, koska tuon hänet kotiini ja näin otan hänet lähelle elämäni ja arkeani.

Kotikierroksen jälkeen lähdemme poikani jalkapallo peliin. Vien nuoren sinne, koska hän ei ole ollut aikaisemmin sellaisessa tapahtumassa ja toivon sen antavan meille ympäristönä neutraalisuutta matkatessamme kohti tuttavuutta, luotettavuutta, matkalla toisiimme.

Pääsemme jälleen samalle aaltopituudelle keskusteluissa ja kerromme toisillemme paljon asioita lapsuudesta, asioista mistä pidimme tai pidämme, mitä pelkäsimme tai pelkäämme. Annan hänen kertoa mahdollisimman vapaasti omista ajatuksistaan ja tämänhetkisestä elämän tilanteestaan, kesätöistä ja haaveesta, joka liittyy vahvasti ammattiin ja pois muuttoon Porista. Unelmasta saada asua itsenäisesti ja vapauden kaipuusta, siitä tunteesta, ettei olisi enää kenenkään tarkkailun alla, poissa laitoksesta. Unelma on pienen matkan päässä, mutta töitä täytyy tehdä, jotta sinne jaksaa kulkea.

Iltapäivän aurinko porottaa pilvettömältä taivaalta ja keskustelemme taukoamatta, mikä on hieno asia, sillä hiljaiset hetket tuovat kiusallista ja vaivaantunutta tunnelmaa. On miellyttävä havaita, että nuori oma-aloitteisesti puhuu ja tuo mielipiteitään sekä kommentoi aika napakasti myös minun lausahduksia. Mielenkiintoista ja innostavaa, tätä haluan tältä matkaltani lisää. Tunnen hiljaisesti, äänettömästi niin, että luulen saavani luotua häneen hyvän ja luottamuksen arvoisen suhteen, jolloin voin ihan konkreettisesti auttaa nuoren matkaa kohti aikuisuutta ja itsenäisempää omaa elämää. Olen vasta matkani alkuvaiheessa, mutta jotenkin minulla on vain vahva vaikutelma siitä, että kykenen vaikuttamaan nuoren elämään ja sen haluan todellakin tehdä.

9.2 Kuoppa

Olemme olleet nyt yhdessä hieman yli kaksi tuntia, joten tämä kerta alkaa olla loppuillaan. Lähdemme hymyssä suin pois kumpareelta ja kuinka ollakaan, yhtäkkiä nuori ”putoaa” ja tavarat lennähtävät hänen kädestään pitkin nurmikkoa.

Nuori kompastuu nurmella olevaan suureen monttuun ja loukkaa itsensä. Nuori pelästyy ja autan nuorta keräämällä hänen tavaransa. Autan nuorta nousemaan ylös, mutta kipu nuoren nilkassa on kova, joten kehotan nuorta istumaan, jotta voin tutkia hänen nilkkaansa. Nuori on hyvin vaivaantunut ja häpeissään tilanteesta, pyrkii vähättelemään tapahtunutta ja haluaa, etten koske häneen. Katson kuitenkin nuoren jalkaa ja totean, että se täytyy saada äkkiä kylmään, koholle ja tiukkaan siteeseen. Sannon nuorelle, että autossani on kylmäpussi, joten lähdemme autolle. Olen rauhallinen ja yritän tartuttaa sitä myös nuoreen, joka on peloissaan ja tapahtuneen johdosta nolostunut ja hermostunut.

Päästyämme autolle laitan hänelle ensiavuksi jääpussin ja sitten ajamme meille kotiin, jossa mietimme, mitä seuraavaksi tapahtuu. Kotona tarkkailen nuoren nilkkaa ja totean, että meidän on lähdettävä ensiapuun, sillä turvotus lisääntyy ja ilmeet nuoren kasvoilla kertovat, että se on todella kipeä. Kerron nuorelle, että minun on ilmoitettava ohjaajille tapahtuneesta ja lähdettävä hänen kanssaan päivystykseen. Annan kipulääkettä, vaihdan jääpussin ja sidon jalan ja sitten matkaamme kohti päivystystä. Saan ohjaajilta ohjeita siitä, miten heidän talon tapana on toimia vastaavanlaisessa tilanteessa ja lupaan hoitaa tarvittavat paperi - ja ilmoitusasiat sekä ilmoitella miten asia etenee.

Hän ei haluaisi lähteä sairaalaan päivystykseen ja kertoo samalla, ettei ole koskaan ollut siellä. Mitä hänelle siellä tapahtuu, mitä tehdään? Häntä pelottaa ja hän on hieman kiihtynyt sekä jännittynyt oudosta, uudesta tilanteestaan. Rauhoitan nuorta kertomalla tulevasta, sillä omaan vastaavanlaisia kokemuksia omien lasteni kautta ja tämä saa hänet hieman levollisemmaksi ja myös se, että lupaan olla hänen kanssaan joka hetki, en jätä häntä yksin.

Sairaalaan päästyämme hänen kävelyensä on vaikeaa ja tuskaista ja tarjoan hänelle pyörätuolia, johon hän ei millään halua istua. Saan nuoren kuitenkin istumaan pyörätuoliin, mikä helpottaa jalan särkyä ja nuoren oloa. Yllätyksekseni, huomaan ajan kuluessa, että hän ei enää koe ahdistuksen tunteita tuolissa istuessaan vaan rohkenee itsenäisesti liikkumaan tiloissa ja saa siitä itselleen hyvät naurut. Nuori on päässyt pelkonsa ja tämän tilanteensa haltijaksi, hyvä niin.

Käymme röntgenissä ja sitten jonkin ajan kuluessa nuori mies lääkäri kutsuu meidät toimenpidehuoneeseen. Lääkäri ottaa tytön käsittelyyn ja puhuttelee huumorin avulla nuorta ja toteaa tutkittuaan, että nilkan nivelsiteet ovat venähtäneet, joten lievästä vammasta on kyse. Se tieto on nuorelle sekä itselleni suuri helpotus, sillä ehdin jo pelätä pahempaa. Nuori saa reseptin sekä hoito-ohjeet ja samalla pyydän sairauslomatoimistuksen, sillä työ kaupassa ei taida nyt onnistua. Lääkäri tarjoaa vielä kävelykeppejä helpottaakseen nuoren oloa, mutta nuori kieltäytyy hyvin vahvasti ja uskottavasti. Pääsemme kolmen tunnin vierailun jälkeen autoon ja suuntaamme kohti nuoren yksikköä, kokemusta rikkaampana.

Matkalla yksikköön puhumme tapahtuneesta paljon ja huolimatta ikävästä kokemuksesta, koen itse onnistuneen tuntemuksia siitä, että tämän vahinko raotti alkavaan suhteeseemme ovia, joita ilman tapahtunutta ei olisi avattu. Näkemällä nuoren siinä arassa ja heikossa tilassaan ja olemalla hänen tukenaan pelottavassa, uudessa tilanteessa, loi syvyyttä, joka varmasti auttaa luottamuksen syntyyn ja tämän toiminnan suhteen vahvuuteen. Nuori joutui tukeutumaan minuun äkillisesti ja uskon, että oma osaamiseni tässä tilanteessa, huojensi nuoren suhtautumista minuun tukihenkilönä sekä tätä toiminnan tarkoitusta.

Saavumme yksikköön ja nuori menee huoneeseensa, toivottelen hyvät yöt ja muistutan hoitokuvioista nuorta ja samalla kerron niistä myös ohjaajalle. Vakuutuspaperit, todistukset sekä reseptit annan vielä ohjaajalle ja sitten lähdän kotiin. Seuraava tapaaminen sovittuna ja se jo kovasti itseäni mietityttää.

Päivä on ollut todella pitkä, kivulias, pelottava, erilainen todellakin.

10 MAKUJA JA ELÄMYKSIÄ

Tapaturmasta huolimatta tapaamisemme jatkuvat viikoittain ja olemme saaneet tukisuhteeseen enemmän syvyyttä, tuttavuutta. Olen ottanut käynteihini lisäksi ruoanlaiton ja olen innostanut nuorta kohtaamaan erilaisia makuja ja valmistusmenetelmiä hakemalla erilaisia reseptejä sekä tuomalla tykö omaa keittiökokemustani hänelle. Ruokakerroilla yhteinen aika on vaihdellut kahdesta tunnista noin neljään tuntiin. Tämä hänen asenteensa ja vakaumuksensa, päätöksensä kasviskunnan tuotteiden puolustajana sekä käyttäjänä, antaa haastetta valtavasti mutta toisaalta, hänen maku- maailmaansa vaikuttaminen on innostavaa sekä samalla mielenkiintoista ja mukavaa.

Teemme yhdessä kaksi erilaista ruokaa kaksi kertaa viikossa säännöllisesti. Yksikössä ollaan tyytyväisiä kokkailuumme, sillä nuoren suhtautuminen ruokaan ja itseensä on kohentunut käyntieni johdosta, joten jatkan hänen kanssaan edelleen ruoanvalmistusta ja tutustumista ruoan monipuoliseen maailmaan.

Tarkoitukseni ei ole aliarvioida tai vähätellä hänen vakaamustaan ruoan suhteen vaan yritän vahventaa, voimistaa häntä omassa valinnassaan siten, että tuon erilaisia reseptejä. Samalla kannustan häntä tarttumaan välineisiin sekä valmistamaan yhdessä kanssani ruokia, joista hän toivottavasti nauttii. Lisäksi pyrin valinnoillani tuomaan monipuolisuutta sekä samalla helppoutta aterioiden valmistukseen, koska toivon niistä olevan hyötyä hänelle vielä elämänsä myöhemmässä vaiheessa

Vaikka nuori ei halua valmistaa julkisesti yksikössä ruokaa, sillä kokee olevansa liian erilainen, koen että tehtäväni ruoanlaiton ohessa hänen kanssaan on myös tuoda julki muille nuorille kasvisruokavaliota. Samalla saan muille nuorille antaa erilaisia vinkkejä ja valmistusmenetelmiä. Näkemällä kasvisruokien tekemistä muut nuoret alkavat hiljalleen hyväksyä, omaksua tämäntyyppisen valinnan, joten tukinuoren ruokavalio alkaa saada hiljalleen muiden nuorten hyväksyntää.

Tämä hänen asenteensa ja vakaumuksensa, päätöksensä kasviskunnan tuotteiden puolustajana sekä käyttäjänä, antaa haastetta valtavasti mutta toisaalta, hänen maku-

maailmaansa vaikuttaminen on innostavaa sekä samalla mielenkiintoista ja mukavaa. Kokkailumme edetessä saavutan luottamuksen hänen makumaailmassaan ja tavallaan löydän väylän valmistuksen kautta myös nuoren elämään.

”Tää muusi maistuu just sellaselt, ku mu mummi teki silloin ku mä olin lapsi, maukas-ta!”

10.1 Keskustelua ja ajanviettoa

Kesä etenee vauhdilla ja tapaamisemme ovat perustuneet pitkälti käynteihini yksikössä ja ruoan valmistuksen parissa. Yhdessä nuoren kanssa olemme sukeltaneet makujen maailmoihin ja hän on päästänyt minua yhä lähemmäs sisintään kertomalla ajatuksiaan elämästään ja tulevaisuudestaan.

Toisinaan olemme olleet myös meillä ja viettäneet aikaa elokuvia katsellen ja välillä ulkoillen. Pienet kävelyretket kertojen lomassa ovat olleet elämäntarinoiden aatelia, sillä nuori on puhunut avoimesti lapsuudestaan ja niistä muistoista syntyneitä tunteita. Näillä kerroilla olemme olleet yhdessä seitsemän tai kahdeksan tuntia ja hiljaista hetkeä ei niihin ole saatu aikaiseksi.

Olemme tavanneet nyt kesän kuluessa kahdeksan kertaa ja tapaamisistamme on muodostunut itselleni jo itsestänselvyys ja olen oppinut nuoresta ja itsestäni paljon asioita. Olemme lisäksi olleet vaateostoksilla ja käyneet kahviloissa. Olen mielestäni saanut luotua nuoreen hyvän suhteen ja koen, että meillä on mukavaa. Huomaan itsessäni lisäksi sen, että tästä on kehkeytymässä tapa, jonka tunnen vain myönteisenä tunteena, olen omaksumassa tukihenkilön roolia ja pidän siitä tunteesta.

Nuoren kohdalla havaitsen tavatessamme iloisuutta, ystävällisyyttä ja sitoutuneisuutta. Hän on antanut minun tulla lähelle ja tietyllä tavalla tunkeutua menneisyyteensä, josta olen saanut paljon tietoa, joka on taas itselleni avannut erilaista maailmaa ja sitä myötä myös ymmärryksen kenttä häntä kohtaan on laajentunut. Koen myös, että nuori luottaa minuun, kertoessaan arkojakin asioitaan menneisyydestään. Olen mielestäni tässä kohtaa saavuttanut tavoitteeni, olen pystynyt luomaan luotettavan ja re-

hellisen suhteen tukinuoreeni. Tämänkaltaisena tämä suhde myös täytyy pitää, sillä ymmärrän nuoren puhuessa asioitaan, etten ole terapeutti ja tarkoitukseni ei ole painostamalla sukeltaa nuoren syvällisiin ajatuksiin, joten pidättäydyn hieman ja annan sen tehtävän niille kenelle se kuuluu. Jatkan siis vain vapaaehtoisena tukihenkilönä ja yritän tukea, olla läsnä ja kuunnella nuorta hänen arjessaan.

10.2 Leirielämää sekä kokkausta

Luottamusta ansainneena, saan osallistua organisaation yhteiseen koko taloa koskevaan kesätapahtumaan, joka pidetään heinäkuussa Tammentilalla ja otan ilomielin kutsun vastaan. Tarkoitukseni on viettää yksi päivä nuoren kanssa oleillen ja hänen kanssaan ruokaa valmistaen. Omaohjaan kanssa käydyn keskustelun perusteella, läsnäolonni voisi vaikuttaa nuoreen kannustavasti, joten saavun leirin toisena päivänä paikalle ja ilmeestä päätellen, olen odotettua seuraa.

On mukava katsella hänen toimimistaan yhteisössä, vaikka omin sanoin hänestä se ei ole ollenkaan mukavaa. Emme osallistu ryhmän ruokahetkeen, sillä meidän on tarkoitus tehdä nuoren omaa ruokaa. Kuljemme metsäisessä maastossa ja keskustelemme leiristä ja sen aiheuttamista tuntemuksista. Kuuntelen ilolla nuoren tarinaa ja annan sille kaiken tilan.

Kuunteleminen vaatii kuuntelijalta vilpitöntä halua kuunnella nuoren asioita, oli kuuntelijan roolissa ammattilainen tai joku muu, vaikkapa nuoren oma läheinen. Kuuntelijan ja kuunneltavan roolit eroavat tavallisesta keskustelutilanteesta siten, että kuuntelijan ja kuunneltavan, kertojan roolit eroavat selkeämmin toisistaan. Kuuntelija todella kuuntelee nuoren hyvinvoinnin, nuoren itsensä takia, ei esimerkiksi pönkitäen omaa itsetuntoaan auttajan roolissa. Kuunteleminen vaatii aikaa.

(Aaltonen. M, ym. 2003.)

Nuori kertoo minulle, että häntä ahdistaa väen paljous ja kokee noloja tilanteita, koska ohjaajat ”pakottavat” osallistumaan leikkimielisiin kisoihin. Yritän kannustaa häntä ottamaan osaa ja nauttimaan niistä hetkistä ja samalla saan mahdollisuuden kertoa omia kokemuksia erilaisista leikkikilpailuista sekä niistä, miten itse olen selviytynyt.

Kerron nuorelle, että itselle nauraminen on hyvä asia ja niistä minun esimerkitkin kertovat, tähän ikään niitä kummallisuuksia, noloja tilanteita kun on jo kertynyt. Saan hänet nauramaan ja se antaa itselle hyvän mielen.

Pääsemme illan edetessä valmistamaan nuorelle eksoottista pataa, mistä hän pitää valtavasti. Muiden nuorten kiinnostus toimiamme kohtaan kasvaa ja annamme mais-
tiaisista heille, jotta ennakkoluulot nuoren erikoisuudesta, erilaisuudesta hälvenisivät. Välttämättä meidän valmistaman padan makuhuippu ei ole kaikkien mieleen, mutta tämä teko sulkee pois sitä näkökulmaa toisten leiriläisten silmissä, että nuori olisi aivan erilainen kuin muut. Ruoka, josta hän pitää, on syötävää ja maukasta sekä saamme ohjaajilta kehuja, sillä heidän makumaailmaansa keitoksemme kolahtaa.

Nuori on selvästi huojentunut läsnäolostani ja kun olemme jälleen kävelyllä, hän avautuu minulle koskettavasti. Sanat, joita hän siinä hetkessä minulle tunnustaa, nostattavat suuren tunnekuohun sisälläni. Tästä kaikesta johtuen, koen valtavan tyydytyksen siitä, että olen koskettnut tätä nuorta jollakin tapaa ja olen saanut luotua häneen luotettavan ja välittävän suhteen. Tähän minä tähtäsin.

Leiripäivä on itselleni äärettömän koskettava sekä tärkeä tapaaminen, sillä silloin nuori kertoi tunteistaan ja antoi minulle suoraa palautetta, joka myös minuun upposi täydellisesti.

11 OPISKELUPAIKKA

Eletään heinäkuun puoliväliä ja tapaamisia on ollut edelleen noin kahdesti viikossa. Olemme tavanneet nyt kaksitoista kertaa. Edelleen ruoanvalmistus on ollut mukana sekä keskustelut elämän vakavista asioista näytelleet sivuosia kohtaamisissamme. Vakavaksi ja tärkeäksi asiaksi nuoren kohdalla muodostuu opiskelupaikan haku jäljillä oleviin paikkoihin, jossa olen luvannut auttaa ja ennen kaikkea, saan auttaa hän-

tä. Tulen yksikköön tapaamiseen ja yhdessä katsomme jäännöspaikkoja, jotka osoittautuvat hänelle liian huonoiksi vaihtoehtoiksi. Emme laita tässä haussa anomusta eteenpäin. Juttelemme tilanteesta yhdessä nuoren kanssa yksikön toiselle ohjaajalle, johon ohjaaja toteaa, että jotain on kuitenkin elämässä meidän kaikkien tehtävä. Pohdimme kaikki yhdessä olemassa olevia vaihtoehtoja ja jäljelle jää nuoren tämänhetkinen koulu, mikä ei välttämättä ole nuorelle mieleen. Nuoren on vaikeaa motivoida itseään käymään sitä koulua ja nuori toteaa, että onko elämässä opiskelu välttämätöntä.

Päätös opiskelusta tehdään nuoren omaohjaajan, äidin sekä sosiaalityöntekijän vaahteesta, on haettava johonkin kouluun, ei voi vain olla, elämään täytyy tulla sisältöä, elämää varten täytyy elää. Mikä motivoisi tyttöä yrittämään saada unelmansa ammatin? Nykyinen opiskelupaikka ei innosta ja koulumenestystä ei juuri ole, pakottaako nuori vai löytyisikö sittenkin jostain joku opiskelumuoto, joka voisi motivoida, innostaa nuorta yrittämään itsensä takia.

Tiedostaen itse tilanteensa, nuori on kaikesta huolimatta halukas yrittämään jotain ja tässä vaiheessa minä annan hänelle ajatuksen totaalaisesta koulupaikan vaihdoksesta hänen elämänrytmilleen sopivana ja jään odottamaan reaktiota!

Ehdotan nuorelle aikuislukiota ja kurkistamme heidän Internet-sivujaan, joka herättää hänessä innostusta ja kannustan häntä pohtimaan tätä vaihtoehtoa.

11.1 Uusi opinalku

Tutkittuaan asiaa nuori ilmaisee minulle koulun kiinnostavan häntä, mutta samalla miettii ja pelkää sitä, että miten se onnistuu? Miten saa järjestymään paikan, keneen pitää ottaa yhteyttä ja mitä vaihtoon tarvitaan? Puhumme tästä vaihtoehdosta myös nuoren omaohjaajalle, joka valtuuttaa minut ajamaan nuoren asioita ja pitää sitä myös hyvänä vaihtoehtona hänelle.

Otan yhteyttä nuoren nykyiseen kouluun ja kerron nuoren suunnitelmista, johon lukion rehtori vastaa ymmärtäväisenä ja kannattavansa vaihdosta. Sovin hänen kanssaan järjestelyistä, mitkä liittyvät irtisanomiseen oppilaitoksesta ja samanaikaisesti

olen yhteydessä aikuislukion rehtoriin sekä opinohjaajaan, jotka antavat minulle lisäohjeita siitä, miten meidän tulee toimia.

Laadimme yhdessä nuoren kanssa kirjallisen lisäselvityksen siitä, jossa kerromme syitä miksi opiskelupaikan vaihdos on nuorelle oman tulevaisuutensa vuoksi äärettömän tärkeää. Lisäksi pyydämme myös kirjallisen lausunnon hakemukseen lisäliitteeksi yksikön omaohjaajalta, jossa toivomus on se, että tämä nuori ansaitsee uuden mahdollisuuden. Saamme tarvittavat paperit uuteen oppilaitokseen ja rehtorin hyväksyntä on tosiasia. Tapaamme yhdessä nuoren kanssa opinto-ohjaajan, jolloin hänelle laaditaan HOPS, henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa nuori valitsee ensimmäiseen opintojaksoon hänelle itselleen sopivia aineita.

Olen nuoren kanssa ilmoituspäivillä koululla, joka aiheuttaa hänelle hieman paineita. Hän olettaa muiden opiskelijoiden tiedostavan hänen taustansa ja siksi nuori panikoi ja on hieman huolestunut tilanteestaan. Olemme koulun aulassa, jonne pikkuhiljaa alkaa kerääntyä erinäköisiä, eri-ikäisiä ihmisiä, tavallisia kuten mekin olemme. Kerroin nuorelle, että katsele ympärillesi, heistä ei kukaan tarkkaile sinua siten, että sinusta paistaisi ”laitoksen” leima, sinussa ei ole sellaista!

Nuorta jännittää ja hän on hieman hermostunut, mutta otan nuoren mukaani mensesäni ihmisten keskelle ja kehotan nuorta katselemaan ja aistimaan tunnelmaa, joka siellä salissa vallitsee.

Nuori rohkaistuu ihmisten keskellä ja kiertää kanssani salissa hymyssä suin. Tulemme salista aulaan, uusia aikuisopiskelijoita vilisee ympärillämme ja rohkaisen nuorta vielä katselemaan ympärilleen. Kukaan heistä ei todellakaan merkitse nuorta erilaiseksi, hän on vain yksi aikuislukiolaisista, joka on myös aloittamassa opiskelun syksyllä. Puhumme vielä koulun aulassa ihmisyydestä ja siitä, kuinka paljon maailmassa on erilaisia ihmisiä ja kuinka se on tässä elämässä rikkaus, ettemme kaikki ole samanlaisia. Saamme naurua ja iloisuutta ilmaan, tämä on ollut hyvin merkittävä ja tärkeä iltapäivä.

Seuraavana päivänä saavumme jälleen kouluun ja aloitamme yhdessä ensimmäiset tunnit, tänään on vuorossa matematiikka ja saksaa. Osallistun tuntien kulkuun ja ilmoitan opettajalle olevani ystävä nuorelle ja olen näillä alkutunneilla vain mukana.

Kukaan ei kiinnitä tähän seikkaan sen enempää huomiota vaan tuntityöskentely jatkuu aineen parissa.

11.2 Tästä se lähtee...

Nuori aloittaa uudessa koulussa, täysin tyhjältä pöydältä, menneisyys ei ole kenenkään muun opiskelijan tiedossa, mikä helpottaa nuoren asettumista uuteen elämänvaiheeseen. Omaohjaaja on kovin tyytyväinen valintaan, vaikka tämä järjestely tuo uutta haasteellisuutta tytön elämään.

Nuoren opiskelut ovat aina iltaisin, mikä sopii hänen elämänryhtiinsä paremmin. Yksikössä ohjaajat valtuuttavat nuorta muutoksen myötä ottamaan erilaista otetta opiskeluun, läksyt on tehtävä nyt aamuisin ja päivisin. Autan nuorta hänen hakiesaan bussikorttia, minkä eteen saamme tehdä vähän enemmän töitä, mutta loppujen lopuksi, kortti saadaan ja koulumatkat ovat nyt hoidettu. Tukisuhteemme koee myös ajallisesti muutoksen, koska nuoren opiskelut sijoittuvat nyt iltoihin. Saamme kuitenkin sovittua siten, että tapaamiset tehdään viikonloppuisin ja silloin ajallisesti voimme olla kauemmin yhdessä.

12 MITÄ MEILLE KUULUU

Tapaamisia on kertynyt nyt reilut kaksikymmentä ja edelleen suhde tuntuu hyvältä ja meillä on yhdessä kivaa. Koulu on lähtenyt hyvin käyntiin ja ilokseni kuin myös hänen omaksi ilokseen, suorituksia syntyy, joten tämä opiskelumuoto osoittautuu onnistuneeksi valinnaksi.

Nuoren kotilomat vaikuttavat tapaamisiin, mutta pyrin olemaan nuoren elämässä läsnä, vaikka pidempikestoisia kertoja olisi vähemmän. Nuori saattaa olla kaksi viikonloppua kuukaudesta lomilla, joten tapaamisia ei ole enää niin paljon.

Syksy etenee hurjaa vauhtia ja välimme ovat hyvät. Tulemme todella mukavasti juttuun ja viihdymme toistemme seurassa, Nuoren ollessa meillä, käymme lenkillä koirani kanssa ja katselemme ”piinaavia” elokuvia, nauramme, pidämme hauskaa.

Suhteemme toimii moitteettomasti ja yhdessä oleminen tuntuu luonnolliselta, hyvältä. Läheiseni ovat tottuneet nuoreen ja lapseni keskustelevat nuoren kanssa hänen ollessaan meillä. Huomaan nuoren olevan paljon vapautuneempi meillä ollessaan nyt kuin silloin alussa. Nuori puhuu, nauraa ääneen ja meillä on mukavaa. Lisäksi nuoren ruokatottumukset ovat valmistuskertojen myötä parantuneet ja nuori ruokailee päivittäin, mikä on äärettömän hyvä asia. Edelleen nuoren opiskelut ovat sujuneet melko mukavasti, suoritteita on tullut ja sitä kautta hänen itsetuntonsa on mielestäni hieman kohentunut. Olen myös saanut hyvää ja kannustavaa palautetta yksiköstä, joten ilomielin jatkan tukihenkilönä olemista.

12.1 Haastavuus

Koen tukitoimintani tärkeäksi itselleni ja olen sen lumoissa niin syvällä ja täysillä, etten huomaa signaaleja, joita nuori ilmoille viestittää. En osaa enkä siis innostukseltani näe sitä, että nuori saattaa kaivata hieman väljempää otetta jo minuun, sillä opiskelu ottaa hänen elämästään, arjestaan ison energian ja minun kanssani suorituksen paineet nousevat.

Jatkamme silti kohtaamisia ja meillä on edelleen yhteys, jota arvostan suuresti. Pidän kiinni tapaamisista ja koen ne itselleni sekä nuorelle tärkeinä. Matka tavallaan sokeuttaa minut ja niin käy, etten huomaa väsymyksen merkkejä. Kohta kolahtaa, mutta miten, se olikin suuri yllätys.

Huomaan sen syksyn viilettäessä kohti talvea, että yhteydenotot nuoreen ovat minulle yhä haasteellisempia, sillä nuoren numero ei aina vastaa. Joudun usein soittamaan yksikköön, jotta saan häneen puheyhteyden. Nuori ilmaisee minulle samalla sen, ettei pidä siitä, että soitan suoraan ohjaajien numeroon. Kerron nuorelle sen, että minulle herää huoli hänestä, jos en tavoita tyttöä puhelimitse ja viesteihin en saa häneltä vastausta ja siksi otan yhteyttä yksikköön.

12.2 Luottamus

Tämän keskustelun myötä saan nuorelta sen toisen numeron, jonka hän on pitänyt salaisena eikä ole antanut sitä edes yksikköön. Perustelut sille, ettei ole numeroa luovuttanut kenellekään on yksinkertaisesti se, että hän kaipaa yksityisyyttä ja omaa rauhaa. Hieman hämmästelen tytön ratkaisua, sillä ketään meistä ei pitäisi olla tavoittamattomissa, koska jotain voi aina tapahtua ja vanhemmilla, aikuisilla täytyy olla tieto, mistä voi nuoren tavoittaa.

Saan numeron ja nuori edellyttää minulta sen yksityisyysarvoa. Otan numeron ylpeänä itselleni ja tavallaan huokaisen helpotuksesta, sillä nyt minulla on toinen numero, joten yhteydenpito mahdollistuu nuoreen paremmin. Nuori luottaa minuun ja se tuntuu hyvältä. Tapaamiset harvenevat syksyn myötä siten, että niitä on enää noin kaksi-kolme kertaa kuukaudessa, mutta olen iloinen näistäkin kohtaamisista. Saan olla edelleen nuoren elämässä, joskaan niin näkyvästi, painokkaasti. Nuori on mielestäni iloinen, puhelias ja avoin, meillä on kehkeytynyt hyvä ja luottamuksellinen tukisuhde.

13 TOIMINNAN ONGELMIA

13.1 Ilmoituksia ja velvollisuuksia

Ollaan jo marraskuussa ja tapaamiset ovat keskittyneet viikonloppuihin ja yleensä lauantaihin. Jatkamme edelleen ruoanvalmistusta isommissa erissä ja välissä ulkoilemme tai vietämme rentoa koti-iltaa elokuvia katsellen ja asioista keskustellen. Vietämme yhdessä aikaa neljä- kuusi tuntia kerrallaan.

Yhteydenotot toiminnan aikana nuoren omaohjaajaan sekä hänen sosiaalityöntekijään olen kiteyttänyt koosteisiin (Liitteet 5-8), joissa kerron toimistamme ja kuvailen

hieman myös nuoren osallistuvuutta ja ilmeitä sekä ajatuksia. Tarkoituksella en avaa kokonaisvaltaisesti kaikkea sitä, mitä nuoren kanssa olen puhunut, sillä mielestäni ne asiat ovat minulle luottamuksella sanottu ja niinpä päätän pitää asiat myös niin itselläni. Kaikkia kuulemani asioita en vaan julkista, sillä mikä on luottamuksella minulle sanottu, sinne sisimpääni se myös jää.

Hieman hämmennystä itselleni aiheuttaa se, etteivät ohjaajat ole aina yksikössä olleet tietoisia siitä, koska tapaamme tai mikä on aikataulumme ja missä olemme tai minne menemme. Omaohjaaja antaa minulle palautetta siitä erään kerran ollessani yksikössä tekemässä nuoren kanssa ruokaa ja on hieman harmissaan asiasta. Huoli on ollut oikeutettua ja lupaan korjata tämän asian välittömästi. Keskustelen nuoren kanssa siitä, että ilmoittaa pitää aina, kun tapaamme. Nuori ei kovin innostu asiasta, mutta lupaa yrittää hoitaa asian vastedes.

Hieman harmittelen tapahtunutta, koska oletan, että hän on joka kerta ilmoittanut tulosta luokseni, muttei näin ole kuitenkaan käynyt. Toisaalta en myös itsekään ole näistä kohtaamisista aina ilmoittanut, joten tämä käynnistää minussa toimintani tutkiskeluun ja parannukseen johtavia muutoksia. Opiksi itselleni on se, että ei pidä pitää asioita itsestäänselvyyksinä, vaan aina kannattaa tarkistaa ja varmentaa, avoimuus ja rehellisyys, se on kaiken takana. Tämä on hyvä palaute ja selkeä osoitus itselle siitä ammattitaidottomuuden kerroksesta, jota itselläni ei vielä ole.

Tukihenkilön on varmennettava tapaamiset yksikön kanssa eikä pidä siis suvereenisesti luottaa siihen, että nuori tekee sen. Tukihenkilönä minulla on vastuu nuoresta enkä näin ollen voi lähteä nuoren mielihalujen saattelemana kapulaksi yksikön, minun ja nuoren välille, nuoren toivomuksesta huolimatta.

13.2 Puhelinnumero

Vaikka yhteydenotot nuoreen ovat näin syksyn korvilla osoittautuneet hieman työläämmiksi, tapaamiset ovat mielestäni olleet antoisia ja erittäin lämpimiä hetkiä.

Pidän yhteyttä nuoreen kerran viikossa ja soitan hänen numeroihin tai laitan viestillä, ja kun olemme saaneet sovittua ajankohdan, ilmoitan sen myös yksikköön.

Nautin tekemisestä nuoren kanssa ja olen hänen kanssaan oma aito itseni, hassuttelen ja annan hänelle sitä kuvaa minusta, minkälainen todellisuudessa olen. Nuoren käytös on myös luontevaa ja pystymme puhumaan mistä asioista vaan.

Säröt suhteeseemme alkaa kuitenkin puhelinoitosta yksiköstä, jossa minulta kysytään nuoren salaista numeroa. Yhteyttä häneen ei saada ja he ovat ajatelleet, että olisiko minulla nuoren toinen numero. Pelästyin ohjaajan ilmoitusta, sillä huolihan siitä itselle myös syntyy ja eikä minulla ole muuta vaihtoehtoa vaan antaa numero myös heille. Samaan aikaan saan nuorelta viestin, jossa hän käskää minun olla antamatta numeroa heille, lupaa viestissään kertoa syyn myöhemmin. Vastaan siihen viestiin, että ehdin jo antamaan sen ja olen pahoillani siitä, koska olin niin huolissani hänestä. Tämä oli liikaa ja tällä liikkeellä selvästi petin nuoren luottamuksen. Tämä tapahtui marraskuun viidentenä päivänä ja samana iltana meidän piti tavata, olimme suunnitelleet elokuviin menoa.

14 POLKUMME ERKANEVAT

Nuori reagoi voimakkaasti ja se on kovin yllätyksellistä sekä minulle että hänen omalle ohjaajalleen ja muulle henkilökunnalle. Nuori ei enää halua kuulla minusta mitään eikä suostu vastaamaan lukuisiin soittoihini. Hän on suuttunut, vihainen minulle.

Hän ei enää halua tavata minua edes yhtä kertaa, jossa olisin kertonut asian laidan ja selvittänyt sattunutta, mutta ei. Nuori on minulle hyvin katkera ja tämä on nyt hyvä hetki ja helppo syy päättää tukitoiminta hänen toimestaan. Olen pettänyt luottamuksen ja sitä on turha selitellä. Minusta tuntuu todella pahalta.

Ja tavallaan, ymmärrän nuoren reaktion, se on ihan oikeutettua ja inhimillistä.

14.1 Tukitoiminta loppuu

Omaohjaajan kanssa puhelemme paljon tästä epämiellyttävästä tilanteesta ja myös hän on nuoren vihan ja syyttelyn kohteena. Ohjaaja yrittää lähestyä nuorta ja kertoa tosiseikkoja tapahtuneesta, mutta turhaan. Nuori on päätöksensä tehnyt ja sitä pitää kunnioittaa. Olen surullinen ja hämmentynyt, olen pettynyt itseeni, sillä ajattelin nuoren kuitenkin ymmärtävän sen, etten voi salata hädän tai huolen tultua ilmi, ettenkö antaisi hänen yhteystietojaan. Tämä on ristiriidassa hänen tilanteensa takia, sillä huostaan otettuna, yksiköllä on nuoresta vastuu, mikä liittyy hänen turvallisuuteen, kasvatukseen ja terveelliseen kehitykseen elinympäristöä vahventamalla ja vaalimalla. Samoin minulla, toimiessani nuoren kanssa, en vain yksinkertaisesti saa salata tämänkaltaisia tietoja.

Kukaan ei saa kadota, kukaan ei voi piiloutua tyhjyyteen, sillä jos jotain sattuu, mihin saamme yhteyden, mistä saamme tiedon siitä, että asiat ovat hyvin?

Pettymys itselleni on raskas ja käyn läpi monenlaisia tunteita.

Niin se matkani katkeaa, yllättäen ja ikävällä tavalla, se tyhjentää elämästäni yhden lohkon ja minun on sukelleettava sellaisten tunteiden verkkoon, jonka koen tilanteestani johtuen hyvin epämiellyttävänä. Koen olevani epäonnistunut nuoren silmien edessä puhumattakaan hänen läsnä olevien aikuisten silmissä. Mitä, jos olisin toiminut toisin? Mitä, jos olisin valehdellut numerosta ohjaajille? Olisiko se ollut pelastus tukitoimintamme jatkolle? Se olisi varmaan jatkunut, mutta olisinko voinut elää asian kanssa? Mikä oli minun vastuuni tässä asiassa?

Antaessani numeroa, punnitsin sen arvoa, nuori ja luottamus vai velvollisuus ja vastuu, tuntuu, että olen puun ja kuoren välissä, mutta silti tein oikean ratkaisun.

Aikuisen vastuu on toimia juuri rehellisesti ja nuoren turvallisuutta ajatellen ja siksi annoin numeron, hinnaksi koitui suhteen päättyminen, mikä oli surullista.

Tukimatvani siis saa ison, voimakkaan kolauksen ja minun on tehtävä paljon sisäisesti työtä sen hyväksymisessä sekä puntaroida omaa toimintaa kokonaisvaltaisesti. Pääosin olen tyytyväinen tähän matkaan, sillä tämä on opettanut minua ihmisenä hy-

vin paljon, tuntuu, että olen voimistunut ja valmiimpi seuraavalla kerralla. Kokemusta rikkaampana, joten tiedän miten minun tulee toimia.

Olen tyytyväinen nuorelta saamaani palautteeseen matkamme varrella sekä siihen, että olen saanut olla hetken hänen elämässään ja jättää jäljen. Lisäksi olen saanut sykehdyttää hänen arkeensa tuoden jotain erilaista ja tavallista touhua, ruoanlaittoa ja aitoa olemista, läsnäoloa. Välittää nuoresta ihan aidosti ja sydämellä, se on se juttu, joka lämmittää minua, vaikka nyt tyhjiyden keskellä tällä hetkellä olenkin.

14.2 Yksikön palautetta toiminnastani

Nuoren omaohjaajalta saatu raportti:

Tukihenkilötoiminnan aikana pohdimme työryhmässä seuraavia asioita:

- Näkykö tukihenkilötoiminta nuoren arjessa yksikössä*
- Onko nuoren käytös erilaista, kun on tullut tapaamiselta*
- Puhuuko nuori tukihenkilöstä/itsestä ja tukihenkilöstä mitään*
- Muita huomioita*

Työryhmän näkemykset asioista olivat yksimielisiä. Tukihenkilötoiminta kokonaisuudessaan katsottiin hyväksi asiaksi. Toiminta aktivoi nuorta ja tekemisen kautta nuori saa hauskaa sisältöä elämäänsä. Nuoren ja tukihenkilön luottamuksellisen suhteen katsottiin olevan iso asia. Tukihenkilötoiminta lisää nuoren tukiverkosta. Erittäin tärkeäksi asiaksi katsottiin myös konkreettinen tuki nuoren ruuanlaitossa. Toisinaan nuoren lähteminen tapaamisiin ja yhteydenpito tukihenkilön kanssa on ollut hankalaa. Nuori ei aina vastaa tukihenkilön puheluihin ja tekstiviesteihin. Yksikön henkilökunnan puuttuessa asiaan nuori on usein näreissään.

Konkreettisesti yksikössä on huomattu nuoren suhtautuvan paremmin ruokailuihin sekä suhtautuminen eri ruoka-aineisiin on muuttunut suvaitsevammaksi. Tapaamisilta nuori on saapunut hyväntuulisena, mutta toki nuori on ollut muutenkin hyväntuulinen viime aikoina. Tukihenkilötoiminnan suoranaista vaikutusta nuoren hyväntuulisuuteen on vaikea osoittaa. Nuori puhuu tapaamisista positiivisesti. Itse hän ei ala tapaamisista puhua, jolleivät asiat nouse esille ensin muuta kautta. Tukihenkilön ja nuoren suhde nähtiin positiivisen asiana. Tukihenkilön ja nuoren oleminen yhdessä

nähtiin hauskana ajanviettona, mitä tukihenkilö ja nuori ovat yksikössä yhteisessä toiminnassa mukana olleet. Puhuimme, että jatkossa olisi hyvä, jos tukihenkilö ilmoittaisi tapaamisajat myös yksikköön. Minä nuoren omaohjaajan roolissa sekä tukihenkilön kanssa yhteistyötä tekevän roolissa tiedotan jatkossa paremmin ja enemmän työryhmää tukihenkilötoiminnasta.

Tukihenkilötoiminnan päätyttyä nuoren omaohjaajan ajatuksia:

Tukihenkilötoiminnan päätyttyä pohdin nuoren omaohjaajana sekä tukihenkilön kanssa yhteistyötä tehneenä mitä vaikutuksia tukihenkilötoiminnalla oli nuoren elämään, millaisilta asioilta näyttäytyivät yksikössä. Tukihenkilötoiminta tuki nuoren sijoituksen tavoitteita. Erittäin tärkeän tuen tukihenkilö antoi nuoren ruokahuoltoon. Tukihenkilö tuki konkreettisesti nuorta monipuolisessa ruuanvalmistuksessa. Nuoresa tapahtui myös asenteellisia muutoksia suvaitsevampaan suuntaan ja hän pääsi kokeilemaan erilaisia ruoka-aineita. Nuori alkoi suhtautua vapaammin eri ruoka-aineisiin. Tukihenkilö oli konkreettisesti tukena myös nuoren opiskelussa. Hän hoiti nuoren kanssa opiskeluun liittyviä asioita ja oli tukenakin koulussa vaikeissa tilanteissa.

Tukihenkilötoiminta aktivoi kaikin puolin nuorta, myös talolta pois päin. Tukihenkilö hoiti nuoren kanssa konkreettisesti käytännön asioita sekä yksikössä että talon ulkopuolella, mutta tarjosi nuorelle myös hauskaa ajanvietettä. Nuori sai sisältöä elämäänsä. Nuori pääsi tutustumaan uusiin ihmisiin, joka rohkaisi nuori uusien sosiaalisten suhteiden luomiseen. Kaikki toiminta tuki nuoren sosiaalisten taitojen harjoittelua/kehittymistä. Nuori sai tukihenkilöstä luottamuksellisen aikuissuhteen. On tärkeää, että on yksikön ulkopuolinen aikuisen roolin omaava henkilö, jolle nuori voi puhua omista ajatuksistaan niin halutessaan. Tukihenkilö lisäsi nuoren tukiverkostoa, joka muuten on suhteellisen suppea. Tukihenkilötoiminta myös rytmitti nuoren päivää. Nuori joutui harjoittelemaan tapaamispäivinä päivän suunnittelua.

Sain tämän raportin sen jälkeen, kun tukitoimintani loppui äkillisesti nuoren puolelta, 5.11.2011. Olen tähän palautteeseen tyytyväinen, vaikka pettynyt siihen, että toimintani koki yllättävän käänteen.

15 KIRJE JA KOHTAAMINEN

Annan ajan kulua ja kirjoitan hänelle ennen joulua hänelle kirjeen, jossa edelleen pahoittelen tapahtunutta ja pyydän uudelleen anteeksi sitä, että olen pettänyt hänen luottamuksensa. Kirjoitan vastuustani, jota minun aikuisena täytyy noudattaa, joskus aikuisten päätökset eivät miellytä ja välillä ne satuttavat, mutta niistä pääsee yli. Toivon sitä erityisesti hänen kohdallaan ja kerron, että mahdollisesti joskus vielä tapaamme, mutta silloin tähän asiaan ei enää tarvitse kajota, se on käyty tämän kirjeen kautta läpi ja se on nyt tässä.

Tapaaminen tapahtuu sitten tammikuussa 2012, jolloin olen sijaisena yksikön toisella osastolla ja kohtaan ujon, hämmentyneen nuoren. Hetki on hieman jännittynyt, odotettava, mutta rauhallinen. Kysyn saanko jutella hänen kanssaan hetken ja saan myöntävän vastauksen. Ohjaajat ovat kertoneet nuorelle tulostani edellisenä iltana, joten yllätysvierailusta ei ollut kysymys. Halusin itse sitä, että häntä informoidaan ja näin ollen uskoin kohtaamisemme tapahtuvan ihan rauhan merkeissä ja niin siinä kävikin.

Kysyn, mitä hänen elämälleen nyt kuuluu ja miten hän on voinut? Nuori kertoo pintapuolisesti kuulumisistaan, kertoo koulustaan. Samalla mainitsee, ettei lähtöni jälkeen ole enää viitsinyt valmistaa useinkaan ruokaa. Tarraan tähän ja sanon nuorelle, että koska kokataan, johon hän vastaa hymyillen, ettei ainakaan tänään. Juttelemme vielä niitä näitä ja ilmoitan hänelle, että voisin vielä tapaila nuorta, mikäli hän on kiinnostunut asiasta, johon nuori vastaa, että se sopisi hänelle hyvin.

Olen iloinen ja huojentunut ja onnellinen tästä käänteestä, olen saanut nuoren takaisin elämäni ja tästä on hyvä jatkaa.

Tapaamme jälleen tammikuun lopulla meillä elokuvan ja pienen lenkkeilyn parissa ja siitä tämä käynnistyy. Juttelemme menneestä ajasta, mutta numeroepisodiin ei kajota. Meillä on hauska ja kiva ilta.

16 LOPPUPUOHDINTA

Kaiken kaikkiaan tästä projektista muodostui äärimmäisen läheinen ja merkittävä asia elämäni. Oli haasteellista hypätä tavallaan tuntemattomiin saappaisiin, alkamalla tavallisen auttajan roolissa tukihenkilöksi ja opettelemalla tukitoimiin liittyviä asioita kosketuksen ja kohtaamisen kautta.

Vaikka opiskelen sosiaali-alaa, ei itselläni ollut minkäänlaista käsitystä vapaaehtoisesta tukihenkilötoiminnasta. Omasin kokemusta lähinnä elämästä ja sitä kautta lähdin nitomaan tätä toimintaa. Edellisestä ammatistani oli selvästi hyötyä tässä tukisuhteessa, sillä ruoka ja aterioiden valmistuskerrat olivat väylänä monelle hyvälle keskustelulle. Itsestäni tuntui myös siltä, että olin turvallisella ja tutulla alueella, kun valmistimme ruokaa ja toivottavasti sain välitettyä valmistamisen iloja myös nuoreen.

Opin tästä matkasta paljon asioita ja uskon, että tämä vahvensi itseäni ihmisenä sekä siinä, että tiedän nyt mitä vaaditaan tämänkaltaisen työn tekemiseen. Olen oppinut myös nöyryyttä, sillä nuorten ja varsinkin lastensuojelulasten maailma vaatii senkaltaista asennetta, jotta jotain luottamuksen arvoista voi saavuttaa. Aikuisen rooli on olla luotettava ja rehellinen, tämä työ vaatii sitoutuneisuutta, sinnikkyyttä, pitkäkestoisuutta ja joustoa, mutta ennen kaikkea kykyä kestää myös pettymyksiä ja epäonnistumisia. Niinhän minullekin tässä matkassa kävi ja oikeastaan hyvä niin, sillä se oli itselle herätys ja itsetutkiskelun paikka, joka avasi uusia ajatuksia siihen, että aina voi oppia lisää.

Nuoren maailmaan sukeltaminen ja tunnelukkojen avaaminen oli intensiivistä ja tavallaan mielettömän herkkää ja samalla raadollista. Niiden ovien taakse pääsy aiheutti itselleni senkaltaisen ajatuksen, etten minä maallikkona voi olla terapeutti, minulla ei ole siihen oikeutta eikä koulutusta, joten siksi lopetin syvällisempien asioiden kyselyt. Tein sen myös siksi, koska toimiessani huomasin sen, että nuoren ympäristön läheiset, siihen liittyvät eri viranomaiset asettavat nuorelle jo paineita, joten miksi minä vielä sitä tukihenkilön roolissa lisäisin. Oli eri asia, jos nuori uskalsi kertoa jo-

tain hyvin läheistä ja arkaa asiaa, kuuntelin sen ja puhuimme siitä juuri sen verran, kun nuoren rajat antoivat myöden.

Tärkeämpänä oli siis olla nuoren arjessa ja auttaa askareissa niin paljon kuin vain pystyin. Antaa aikaa ja itseäni. Mahdollistaa nuoren itsenäistymishaavetta tukemalla ja kannustamalla, välittää aidosti ja myös näyttää se välittäminen nuorelle. Uskon, että pystyin koskettamaan nuorta, sillä muuten tämä matkamme ei olisi jatkunut.

Tällä hetkellä olen edelleen nuoreen yhteydessä ja yritän tavata nuorta noin kaksi kertaa kuukaudessa. Tuleva syksy näyttää sen, minne hänen askeleensa johtaa, mutta siihen asti jatkan kulkuani hänen vierellään ja olen läsnä, jos apua, tukea matkansa varrella hän tarvitsee. Teen sen sydämestäni ja ilomielin.

Ajattelemani päiväkirjakommunikointi jäi oikeastaan haaveeksi, en saanut rohkaistua nuorta niin suuresti, että hän olisi joka kerrasta ajatuksia kirjoittanut. Muutaman tapaamiskerran hän uskaltautui kirjoittamaan ja pidän sitä ihan hyvänä, riittävänä. Oli ihan turhaa painostaa ja vaatia häneltä sellaista, minkä koki tosi kiusalliseksi, joten suoraan palautteen antaminen keskustelujen tai viestien välityksellä sai riittää. Toisaalta harmi, sillä saamani teksti oli oikein miellyttävää ja antoisaa luettavaa, henkilökohtaisesta syystä, en avaa nuoren kirjoituksesta enempää.

Tämän kokemuksen myötä toimin nyt toisin, sillä rajaisin käynnit muutamaan tuntiin kerralla sekä vähentäisin tapaamisia kahteen kertaan kuukaudessa. Näin en kuluttaisi itseäni enkä nuorta loppuun liian usein tapahtuvalla tapaamisella ja tällä ehkä välttyttäisiin siltä, ettei suhteesta pääsisi syntymään liian ”kaverillista”. Minun ja nuoren välinen suhde on nyt enemmän kaverillinen, jonka koen silti hyvänä suhteena.

Koen erittäin positiivisena kokemuksena tämän taipaleen ja varmana siitä, että osaan toimia nuoren kanssa ja minusta tuntuu, että teen tämän vielä joskus uudestaan.

Uskon myös, että yksikössä oltiin tyytyväisiä vapaaehtoiseen tukihenkilötoimintaani, sillä se toi varmasti erilaista toimintaa nuoren elämään ja arkeen, vaikka organisaatiolla on oma toimipisteensä tämänkaltaiselle toimelle, mutta se ei perustu vapaaehtoiseen toimintaan.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R & Vile'n, M. 2003. Nuoren aika. WS Bookwell Oy, Porvoo.

Eskelinen, T., Heikkilä, M. & Visavuori, P. 2005. Sosiaalipedagogiikan mahdollisuudet arjessa. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen- Valo, T. & Ruusunen, T.(toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus- Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. satakunnan ammattikorkeakoulu sarja D, muuta julkaisut 1/2005. SPOY Satakunnan painotuote Oy, Pori. 86- 94.

Kivelä, V – Lempinen, J., 2009. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. KOTA- Lasten- ja nuorten hyvinvointi ry, Turenki. 12–17

Korhonen, A. (toim.) 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry. Helsinki.

Hotari, K – E., Oranen, M. & Pösö, T. 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 117- 132.

Lasten oikeuksien yleissopimus, SopS 60/ 1991, LOS.

Lastensuojelulaki.13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

Lastensuojelulaki 30.12.2010/1380. Lastensuojelulaki.

Partanen, I. 2005. Arvot ja eettiset periaatteet toiminnan kulmakivenä – dialogi sijaishuollon käytännön ja Martti Lindqvistin ajatusten välillä. Teoksessa Laaksonen, S. & Kempainen, M. (toim.) Oljista, risuista vai tiilestä? Artikkeleita hoidon laatua tukevista tekijöistä sijaishuollossa. Laituriprojekti. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 20. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto ry. 7 – 30

Pekkarinen, E. 2006. Murrosikäisten tyttöjen kokemukset lastensuojelun ryhmätoiminnasta. Teoksessa Forsberg, H., Ritala – Koskinen, A & Törrönen, M. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä: PS-kustannus. 99- 129.

Perustuslaki 11.6.1999/731. Perustuslaki.

Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Saastamoinen, K.2008. Lapsen asema sijaishuollossa - käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita. 32 -33.

Timonen- Kallio, E. 2007. Lastenkodin omahoitajan sosiaalipedagoginen osaaminen. teoksessa Hämäläinen, J.(toim.) sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007, 8. vuosikerta. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 51- 76.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2011. Lastensuojelu. Viitattu 15.9.2011.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lastensuojelu.htm>

Yksityisen lasten- ja nuortenkodin omat esitteet. Julkisia. 2010.

Välivaara, C. 2004. Sijoitettu lapsi tunnepyörässä. Menetelmiä ja välineitä lapsilähtöiseen lastensuojeluun. Raportit 1/2004. jyvaskylä: Pesäpuu ry.

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden
Maanmiehenkatu 10
28500 PORI

TUTKIMUSPYYNTÖ

Jaana Kanerva
Sosionomiopiskelija

31.5.2011

Lastensuojelu/sosiaalityöntekijä
XXXXXXXXXX

TUTKIMUSLUPA

Olen sosionomi-opiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja haen tutkimuslupaa opinnäytetyöhön, jonka aloittaisin tänä kesänä 2011.

Idea tähän opinnäytetyöhön lähti ollessani harjoittelussa X nuorten itsenäistymisyksikössä syksyllä 2010, jolloin suoritin nuorisoon liittyvää harjoittelujaksoa.

Olen entiseltä ammatiltani kokki ja havaitsin tämän taidon lähentävän minua nuoriin. Ruoka ja sen valmistus yhdessä nuoren kanssa antoi tilaisuuden keskustella nuoren kanssa menneestä ajasta sekä kurkistimme myös hieman tulevaan elämään. Harjoittelun yhteydessä tutustuin nuoreen ja meille kehkeytyi luottamuksellinen ja vahva suhde.

Siitä se ajatus tukihenkilön toimimisesta nuorelle ja nuoren hyväksi lähti.

Pyydän saada lupaa aloittaa XXXX itsenäistymisyksikköön sijoitetun X tukihenkilötoiminnan, jossa tapaan X erilaisissa ympäristöissä ja erilaisin suunnitelluin tapauksin.

Näillä tapaamisilla pyrin vahvistamaan X itsetuntoa ja olla tukena myös asioissa, joihin hän itse kokee tarvitsevänsä tukihenkilöltä kannustamista ja eteenpäin viemistä.

Projekti pohjautuu X elämäntapapuntari-kaavakkeeseen, jossa vahvennettavat osa-alueet tulevat ilmi ja niitä alan työstää yhdessä nuoren kanssa tehden samalla yhteistyötä X omaohjaajan kanssa.

LIITE 2

Tulen käsittelemään kaikki saamani tiedot luottamuksellisesti, eikä lopullisesta raportista tule kenenkään henkilöllisyys esille. Kerättyä tietoa käytetään ainoastaan opinnäyte-työn tekemiseen ja kaikki aineisto tuhotaan tutkimuksen valmistuttua. Ohjaavana opettajana toimii Lehtori Lenita Kumpulainen, joka on hyväksynyt tämän.

Ystävällisesti

Jaana Kanerva
sosionomi-opiskelija
puh. XXXXXXXXXX

Lupa hyväksytty _____

Lupa evätty _____

XXXXXXXX

Sosiaalityöntekijä

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Jaana Kanerva
Sosionomiopiskelija

PYYNTÖ

Maanmiehenkatu 10
28500 PORI

28.5.2011

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja suuntautumisvaihtoehdoni sosiaalipedagogiikka eli koulutus keskittyy lapsiin ja nuoriin.

Olen sopinut XXX nuorten itsenäistymisyksikkö XXX kanssa opinnäytetyön tekemisestä tukihenkilön toiminnasta nuoren kanssa.

Miten nuori hyötyy tästä toiminnasta? Kokeeko nuori saavansa vahvistusta niihin asioihin, joihin hän itse haluaa tukea? Onko tukihenkilöllä vaikutusta itsetunnon kottajana?

Olin työharjoittelussa kyseisessä yksikössä syksyllä 2010 ja tutustuin sinuun. Jäit mieleeni ja siksi pyydänkin sinua osallistumaan tähän mukaan.

Allekirjoittamalla tämän suostumuksen tulen toimimaan sinun kanssasi ja sinun avuksesi sinua askarruttavissa asioissa. Tuen sinua ja tapaan sinua tämän kesän 2011 aikana useasti ja teemme erilaisia asioita yhdessä. Tapaamiskerroista saat tehdä päiväkirjaa, jonka aineistoa ei julkisteta, otan siitä osioita vain ja ainoastaan opinnäytetyötäni varten.

Tapaamiskerrat ovat luottamuksellisia ja minua sitoo vaitiolovelvollisuus.

Porissa 30.5.2011

Jaana Kanerva
Sosionomiopiskelija

Suostun osallistumaan Jaana Kanervan opinnäytetyötoimintaan kesällä 2011

Allekirjoitus ja paikka _____

Nimenselvennys _____

Vanhempi täyttää:

Annan luvan alle 18- vuotiaalle lapselleni osallistua Jaana Kanervan opinnäytetyötoimintaan kesällä 2011.

Kyllä ___

En ___

Allekirjoitus ja paikka _____

Nimenselvennys _____

Jaana Kanerva
Osoite
Postinumero

RAPORTTI

puh: XXXXXXXX

23.10.2011

Yksikkö Oy
Osasto 1
Johtaja

TUKIHENKILÖTOIMINTA

Eletään jo pitkälle syksyä ja matka nuoren kanssa tähän pisteeseen on ollut mielenkiintoista ja hauskaa.

Suurena askeleena, muutoksena nuorelle on tullut varmasti tämä koulumuutos, jonka hän kokee positiivisena ja hänelle mieluisena, itsenäistymisvaihetta vahventavana asiana. Itse koen sen myös nuorelle hyvänä vaihtoehtona edelliseen paikkaan nähden, sillä tapa, jolla nuori otti tämän asian, kertoi innokkuudesta ja halusta aloittaa puhtaalta, uudelta pöydältä.

Käytyämme koulussa opinto-ohjaajan luona keskustellessa tulevista kursseista, nuori oli päättäväinen ja valmis aloittamaan maltilla sekä ottamaan aineen, minkä hän koki itselleen kaikkein haastavimmaksi. Opinto-ohjaajan mielestä on hyvä edetä pienin askelin, ei ole kiirettä, sillä aikaa on riittävästi. Pienet onnistumiset motivoivat pidemmälle, joten kurkotusta ei alussa tarvita heti taivasiin! Matematiikka ja Saksa olivat siis aineet, joilla aloitettiin tämä opiskelutaival ja se vaikutti hyvältä.

LIITE 6

Ilt-aika koulussa vaikutti varmasti nuoresta tosi hyvältä, sillä tämä rytmi sopinee häneen paremmin kuin normi lukion työaika.

Rytmitystä varmasti tukee myös se, että perjantait ovat koulusta vapaat ja tähän päivään olemme yleensä sopineet tapaamisen.

Olin nuoren kanssa koululla tutustumassa tiloihin ja olin myös läsnä molempien kurssien ensimmäisillä tunneilla.

Uskon, että siitä oli apua hänelle, jotta sai rohkeutta kohdata ihan uusia ihmisiä sekä nähdä se, että meitä on monenmoisia ja näköisiä opiskelijoita ja kukaan heistä ei tiedä hänen taustaansa. Nuori on yksi heistä, ei laitosnuori vaan tavallinen nuori aikuisopiskelija, joka on valinnut il-talukion omista syistään!

Nuori haluaa kovasti opiskella kieliä ja on puhunut kesästä ja matkastaan mahdollisesti Saksaan, on siis innoissaan kielestä, joskin pitää sitä vaikeana. Yritän kovasti kannustaa tyttöä ja kysellä miten on pärjännyt, on ollut puhetta, että menisin tunneille mukaan nyt varsinkin, kun on alkanut uusi jakso ja kieliä on tullut lisää! Yritän järjestää aikatauluni niin, että pääsen mukaan kurkistamaan tätä jaksoa!

Todella hienoa on ollut se, että molemmista aineista, sekä matematiikasta ja Saksasta nuori pääsi läpi, joten tämä näyttää hyvältä!

MUUTA OHJELMAA

Se mitä muuta olemme tehneet opiskelun ohella, on liittynyt paljon arkeen ja ihan tavallisiin asioihin. Vaateostoksilla olemme olleet muutaman kerran ja ne ovat olleet hauskoja hetkiä, mukavia reissuja. Jotain on aina jäänyt mukaan, joten onnistuneiksi ostosreissuiksi niitä voinee kuvata.

Opiskelijakortin hankkiminen teetti hieman töitä, mutta peräksi antamattomuus vei siinä voiton ja näin ollen, nuori sai kortin, mikä piti olla mahdoton asia erään virkailijan mukaan. Hyvä niin ja se on tarpeellinen kortti hänelle ja se on nyt hankittu!

Elokuvailtoja meillä ja pientä naposteltavaa, ulkoilua koiran kanssa, ruoanlaittoa yksikössä tai meillä, siitä on meidän tapaamiset tehty ja näissä merkeissä varmasti jatketaan.

Väliin mahtuu intensiivisiä keskusteluja kaikesta menneestä ja kurkistelua tulevaisuudenkin verhon taakse.

Nuori ja minä tulemme hyvin toimeen, nauramme paljon ja on todella kiva nähdä iloinen ilme nuoren kasvoilla, kuulla paljon naurua ja huomata irrottelua, pientä revitystä! Hyvä juttu!

Nuori on kysellyt muutaman kerran sitä, että koska tämä toiminta loppuu?

Vastauksesi olen hänelle sanonut näin, että se loppuu heti kun hän sen lopettaa, mutta muussa tapauksessa jatkan

hänen kanssaan ainakin siihen asti kunnes täysikä tulee konkreettiseksi.

Korjaan vielä sen, että en puhuttele, nimittele tätä toimintoa projektiksi vaan tukihenkilötoimeksi (tukisjuttu, ystäväjuttu), projekti kuulostaa kovalta ja ennalta määrättyltä asialta, lienevät pehmeät kuvailut tarpeen lastenkotinuoren kannalta!

Näkyykö tämä toiminta nuoren arjessa yksikössä?

Puhuuko nuori minusta/meistä mitään?

Onko käytös erilaista, kun on tullut tapaamiselta?

Jos jotain, mitä huomioitavaa, erilaista?

(Tässä muutamia kysymyksiä, joihin olisi kiva kuulla teidän mielipide, ihan oman toimintani kehitettävyyden kannalta?)

Mutta...

Näillä ajatuksilla edelleen toimin nuoren kanssa, arkisia asioita, naurua, mukavaa oloa ja tutustumista minun maailmaani, ympäristööni, lapsiini jatkunee sekä kurkistuksia nuoren maailmaan siten kun hän sitä haluaa, uskaltaa ja luottaa avata! Rauhallisesti, mutta varmasti!

Lisänä jatkamme ruoanvalmistusta ja opiskelua ja sen tukemista!

Ystävällisesti

Jaana Kanerva